

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΔΠΜΣ "Εκπαίδευση για την Αειφορία και το Περιβάλλον"

«Καινοτόμες παιδαγωγικές πρακτικές για την περιβαλλοντική εκπαίδευση στο χώρο των παιδικών σταθμών και η εμπλοκή των γονέων»

ΒΙΚΑΤΟΥ ΑΘΗΝΑ

ΑΜ:00226

Επιβλέπων καθηγητής: Ρουσσάκης Ιωάννης

Βόλος 2025

UNIVERSITY OF THESSALY

DEPARTMENT OF ICHTHYOLOGY AND AQUATIC ENVIRONMENT

**JOINT POSTGRADUATE PROGRAMME “EDUCATION FOR
SUSTAINABILITY AND THE ENVIRONMENT”**

JOINT POSTGRADUATE MASTER’S THESIS

**“Innovative educational methods for the environment at kindergartens and the
participation of the parents”**

VIKATOY ATHINA

AM:00226

Supervisor Prof. Roussakis Ioannis

VOLOS 2025

Υπεύθυνη Δήλωση

Η Βικάτου Αθηνά γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο « Καινοτόμες παιδαγωγικές πρακτικές για το περιβάλλον στο πλαίσιο των παιδικών σταθμών και η σημασία της εμπλοκής των γονέων», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές.

Η δηλούσα

Αθηνά Βικάτου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην διπλωματική αυτή εργασία γίνεται μια προσπάθεια να ερευνηθεί η αποτελεσματικότητα της εμπλοκής των γονέων στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στο πλαίσιο των παιδικών σταθμών ως καινοτόμος παιδαγωγική προσέγγιση. Γίνεται αναφορά στην σημασία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία και στις καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Παρά το έντονο ενδιαφέρον για τα περιβαλλοντικά ζητήματα εν γένει, δεν έχει μέχρι τώρα απασχολήσει ιδιαίτερα την εκπαιδευτική κοινότητα η καινοτόμος αυτή μέθοδος που προτείνει την εμπλοκή των γονέων. Η έρευνα αποτελεί μια προσπάθεια συσχέτισης της προθυμίας των γονέων να εμπλακούν σε περιβαλλοντικές δράσεις και δραστηριότητες, με τον βαθμό ευαισθητοποίησης των γονέων απέναντι σε περιβαλλοντικά ζητήματα και την σημασία που προσδίδουν στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία. Επίσης επιχειρεί να ερευνήσει την σύνδεση της προθυμίας των γονέων για εμπλοκή με την φύση της σχέσης που αναπτύσσουν με τις/τους παιδαγωγούς. Και πιο συγκεκριμένα αν μία σχέση που θα βασιζόταν στην συνεργασία και αλληλεπίδραση θα ενίσχυε την προθυμία τους για εμπλοκή. Ένα ακόμα ερευνητικό ερώτημα που επιχειρεί να προσεγγίσει είναι τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα που θα προέκυπταν από μια τέτοια συμμετοχική διαδικασία για τα παιδιά αλλά και για τους ίδιους τους γονείς. Τέλος επιχειρεί να ερευνήσει τα βασικά εμπόδια για την υλοποίηση περιβαλλοντικών δράσεων με την συμμετοχή των γονέων και τις προτεινόμενες λύσεις.

Η έρευνα στηρίχτηκε σε δώδεκα συνεντεύξεις γονέων των οποίων τα παιδιά απασχολούνται σε παιδικούς σταθμούς σε τρεις σταθμούς της Αθήνας. Τα ευρήματα δείχνουν ότι ενώ οι γονείς είναι θετικοί και πρόθυμοι να εμπλακούν σε συμμετοχικές περιβαλλοντικές δράσεις καθώς αναγνωρίζουν τα οφέλη μιας τέτοιας συμμετοχικής διαδικασίας, έχουν σοβαρές δυσκολίες να συμμετέχουν, λόγω εργασιακών υποχρεώσεων και έλλειψης ελεύθερου χρόνου που συνδέεται με την απαιτητική καθημερινότητα. Οι δυσκολίες υλοποίησης τέτοιων συμμετοχικών προγραμμάτων εντοπίζονται και από την μεριά των παιδικών σταθμών και πιο συγκεκριμένα στις οργανωτικές αδυναμίες, στην έλλειψη οικονομικών πόρων, και στο ήδη βεβαρημένο πρόγραμμα των παιδαγωγών που καλούνται να διαχειριστούν υπεράριθμα τμήματα παιδιών με ελλείψεις σε προσωπικό, στερώντας τους τα κίνητρα να υιοθετήσουν τέτοιου είδους καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις.

Λέξεις κλειδιά: περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία, καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, εμπλοκή γονέων, εμπόδια, προτάσεις.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
1.1. Οι παιδικοί σταθμοί, βασικές αρχές και καινοτόμες προσεγγίσεις.....	8
1.2. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση,	9
1.2.1. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία, στόχοι.....	10
1.2.2.Εφαρμογή και σημασία της ΠΕ στην Προσχολική ηλικία.....	11
1.2.3. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Προσχολική Αγωγή σε Ελλάδα και Ευρώπη	11
1.2.4. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στους Παιδικούς σταθμούς, πρακτικές, δραστηριότητες και καινοτόμες προσεγγίσεις.....	12
1.3. Ερευνητικά ερωτήματα.....	15
2. Η ΓΟΝΕΙΚΗ ΕΜΠΛΟΚΗ.....	15
2. Το Θεωρητικό πλαίσιο.....	15
2.1. Ο ρόλος των γονέων στην περιβαλλοντική εκπαίδευση των παιδιών.....	15
2.2. Η γονική εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία.....	17
2.2.1. Είδη και Μοντέλα Γονικής Εμπλοκής.....	17
2.2.2..Κίνητρα και Παράγοντες που Επηρεάζουν τη Γονική Εμπλοκή.....	20
2.2.3. Προκλήσεις και δυσκολίες.....	20
2.2.4. Προτεινόμενες λύσεις.....	22
2.2.5. Οφέλη γονικής εμπλοκής.....	24
2.3. Θέματα ποιότητας/συγκρισιμότητας της υφιστάμενης έρευνας	25
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	25
3.1. Επιλογή μεθόδου έρευνας	25
3.2. Πλεονεκτήματα μικρής κλίμακας ποιοτικής έρευνας.....	26
3.3.Οι Ημι-δομημένες Συνεντεύξεις.....	26
3.4. Δείγμα και Αντιπροσωπευτικότητα	27
3.5.Η Διαδικασία επιλογής του δείγματος	27
3.5.1. Επιλογή παιδικών σταθμών.....	27
3.5.2. Η επιλογή των συμμετεχόντων στην έρευνα	28
3.6. Σχεδιασμός και διεξαγωγή των συνεντεύξεων.....	28
3.6.1. Πιλοτική μελέτη	28

3.6.2. Διεξαγωγή των συνεντεύξεων	29
3.6.3. Περιορισμοί	29
3.7 Ζητήματα δεοντολογίας και ηθικής σχετικά με τις συνεντεύξεις.....	29
3.8. Επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων	30
3.8.1. Περιορισμοί του δείγματος και των δεδομένων.....	30
4. ΕΥΡΗΜΑΤΑ/ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	31
4.1. Βαθμός ευαισθητοποίησης των γονέων απέναντι στα περιβαλλοντικά ζητήματα	31
4.2. Η σημασία που αποδίδουν οι γονείς στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία.....	32
4.3. Συσχέτιση σχέσεων συνεργασίας και αλληλεπίδρασης με προθυμία συμμετοχής.....	32
4.4. Οφέλη και πλεονεκτήματα από την συμμετοχική μέθοδο.....	34
4.5. Βασικά εμπόδια εμπλοκής.....	35
4.6. Προτάσεις- Λύσεις.....	35
5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ/ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	36
5.1. Γενικές παρατηρήσεις.....	36
5.2. Περιορισμοί σχετικά με την μελέτη	39
5.3. Προοπτικές και ανάγκη για περαιτέρω μελέτη.....	40
5.4. Τελική παρατήρηση	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	42
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	42
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	49
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	49
Επιστολή στην Διοίκηση των Παιδικών Σταθμών.....	49
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	50
Έντυπο συγκατάθεσης για συμμετοχή στην έρευνα	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ	51
Ενημερωτικό Σημείωμα	51
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ	51
Δημογραφικά στοιχεία Γονέα.....	51

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε	52
Κατάλογος γονέων	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ	53
Ερωτήσεις στους γονείς.....	53
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ	54
Συσχέτιση ερευνητικών ερωτημάτων και ερωτηματολόγια.....	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η	55
Συσχέτιση ερευνητικών ερωτημάτων με απαντήσεις γονέων	55
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	
Απόψεις γονέων για την εμπλοκή τους σε παιδαγωγικές δράσεις για το περιβάλλον.....	63

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Παιδικοί σταθμοί, βασικές αρχές και καινοτόμες προσεγγίσεις

Βασικές Αρχές

Οι παιδικοί σταθμοί αποτελούν σημαντικό μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος. Είναι σχεδιασμένοι για να παρέχουν ένα ασφαλές, υποστηρικτικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον στα παιδιά.

Οι κοινές αρχές και αξίες για τη λειτουργία των παιδικών σταθμών περιλαμβάνουν την παροχή ασφαλούς και υγιεινής περιβάλλοντος για τα παιδιά, την ανάπτυξη των κοινωνικών και εκπαιδευτικών δεξιοτήτων των παιδιών και την υποστήριξη της οικογένειας στον ρόλο της ως πρώτης αναφοράς για την παιδική μέριμνα και αγωγή.

Οι βασικές αρχές και προσεγγίσεις που ακολουθούν οι παιδικοί σταθμοί περιλαμβάνουν:

Επικέντρωση στην παιδική ανάπτυξη και την εκπαίδευση: Οι παιδικοί σταθμοί δεν φροντίζουν απλώς τα παιδιά, αλλά προάγουν την παιδική ανάπτυξη και την εκπαίδευση μέσω της παροχής παιδαγωγικών δραστηριοτήτων και προγραμμάτων.

Έμφαση στην κοινωνικοποίηση των παιδιών: Οι παιδικοί σταθμοί στηρίζουν την κοινωνικοποίηση των παιδιών διασφαλίζοντας ευκαιρίες για παιχνίδια με άλλα παιδιά, ευκαιρίες για κοινωνικές δραστηριότητες και ενθαρρύνοντας την κοινωνική αλληλεπίδραση και συνεργασία.

Εξατομικευμένη αγωγή και φροντίδα. Οι παιδαγωγοί δημιουργούν εξατομικευμένα προγράμματα για τα παιδιά, σύμφωνα με τις ανάγκες και τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους.

Συνεργασία με τις οικογένειες: Οι γονείς ενθαρρύνονται να συνεργαστούν με τους παιδαγωγούς για την καλύτερη αγωγή και μέριμνα των παιδιών και να συμμετέχουν στις δραστηριότητες

Ανάπτυξη και εξάσκηση των δεξιοτήτων των παιδαγωγών. Οι παιδαγωγοί λαμβάνουν συνεχόμενη εκπαίδευση με σκοπό να αναβαθμίζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους ώστε να παρέχουν την καλύτερη φροντίδα και σύγχρονη εκπαίδευση στα παιδιά.

Παροχή υγιεινών γευμάτων: οι παιδικοί σταθμοί παρέχουν τρόφιμα πλούσια σε θρεπτικά συστατικά, όπως φρούτα, λαχανικά και πρωτεΐνες.

Επιπλέον, οι παιδικοί σταθμοί έχουν σχεδιαστεί για να είναι προσιτοί στους γονείς και να προσφέρουν επιλογές που τους επιτρέπουν να επιλέγουν αυτό που ταιριάζει στις ανάγκες τους.

Καινοτόμες προσεγγίσεις

Οι παιδικοί σταθμοί χρησιμοποιούν διάφορες καινοτόμες προσεγγίσεις όπως συνεργατική μάθηση, προσαρμοστική διδασκαλία, χρήση της τεχνολογίας για την ανάπτυξη και την εκπαίδευση των παιδιών, την περιβαλλοντική εκπαίδευση των παιδιών και την συνεργασία με γονείς ενθαρρύνοντας την εμπλοκή τους.

Οι καινοτόμες προσεγγίσεις των Montessori, Piaget, Reggio Emilia και Waldorf είναι οι πιο σημαντικές. Οι προσεγγίσεις Montessori βασίζονται στις αρχές της αυτοδιαχείρισης, της ατομικότητας και της αυτομάθησης. Η προσέγγιση Piaget έχει επίκεντρο την κατανόηση της γνωστικής ανάπτυξης των παιδιών και την προσαρμογή της εκπαίδευσης στο επίπεδο ανάπτυξης κάθε παιδιού. Η προσέγγιση Reggio Emilia δίνει έμφαση στον ρόλο της κοινότητας, της συνεργασίας και της αυτοέκφρασης των παιδιών. Η προσέγγιση Waldorf επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της πλήρους προσωπικότητας των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των διανοητικών, κοινωνικών και δημιουργικών τους πτυχών. Επίσης άλλη καινοτόμα προσέγγιση είναι η χρήση τεχνολογίας μέσω παιχνιδιών και εκπαιδευτικών εφαρμογών. Για να ενταχθούν αυτές οι καινοτόμες προσεγγίσεις στους παιδικούς σταθμούς, είναι σημαντικό να παρέχονται επαρκής χρηματοδότηση και εκπαίδευση του προσωπικού, νομοθετική ρύθμιση και εποπτεία, αύξηση των κρατικών επενδύσεων, προώθηση της συνεργασίας με τις οικογένειες, εκπαιδευτικά προγράμματα, αξιοποίηση της τεχνολογίας, επαγγελματική ανάπτυξη, προώθηση της ποιότητας και της αξιολόγησης και οικονομική υποστήριξη σε οικογένειες. (Νικητοπούλου Μαρία-Ιωάννα Αιγάλεω 2023)

1.2. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) αποτελεί ένα καίριο εκπαιδευτικό παράδειγμα που εστιάζει στην καλλιέργεια της γνώσης, των δεξιοτήτων και των αξιών που σχετίζονται με το περιβάλλον και την αειφορία. Στόχος της ΠΕ είναι να ενδυναμώσει τα άτομα να γίνουν υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες που συμβάλλουν σε ένα πιο βιώσιμο μέλλον. Σύμφωνα με την UNESCO (1977), η ΠΕ προωθεί την ανάπτυξη

σαφούς αντίληψης και ενδιαφέροντος για την οικονομική, κοινωνική, πολιτική και οικολογική αλληλεξάρτηση σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Παρέχει σε κάθε άτομο δυνατότητα απόκτησης γνώσεων, αξιών, στάσεων αφοσίωσης και δεξιοτήτων που χρειάζονται για να προστατεύσει και να καλυτερεύσει το περιβάλλον. Συμβάλλει στη δημιουργία νέων προτύπων συμπεριφοράς ατόμων, ομάδων και κοινωνιών προς το περιβάλλον.

1.2.1.. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην Προσχολική Ηλικία

Η προσχολική ηλικία αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο για τη διαμόρφωση των στάσεων, των αξιών και των συμπεριφορών των παιδιών. Η εισαγωγή της ΠΕ σε αυτή την ηλικία μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών. Η αίσθηση σεβασμού και φροντίδας για το φυσικό περιβάλλον δεν αναπτυχθεί σε νεαρή ηλικία, τότε μπορεί να μην αναπτυχθεί και ποτέ. Η Wilson (1996) συμφωνεί στο ότι οι εμπειρίες περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης πρέπει να ξεκινούν από την πρώιμη ηλικία του ανθρώπου, διότι επηρεάζουν σημαντικά τον σχηματισμό σταθερών στάσεων, αξιών και συμπεριφορών προς το περιβάλλον. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι πολύ πιο δεκτικά σε πληροφορίες σχετικά με την ευαισθητοποίηση και την αφύπνιση, επομένως αυτά τα χρόνια είναι μια πολύ σημαντική περίοδος προετοιμασίας για μετέπειτα μάθηση. Η Tilbury (1994), ανέφερε πως υποτιμήθηκε αρκετά η μάθηση που κατακτάτε τα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου, η οποία έχει ιδιαίτερη σημασία αφού τα χρόνια αυτά μπορεί να αναδειχθούν καθοριστικά για την ΠΕ ενός παιδιού.

Στόχοι

Ευαισθητοποίηση και Σύνδεση με τη Φύση: Η ΠΕ στην προσχολική ηλικία μπορεί να καλλιεργήσει την αγάπη για τη φύση και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Μέσω της εξερεύνησης, του παιχνιδιού και της βιωματικής μάθησης, τα παιδιά αναπτύσσουν μια βαθύτερη σύνδεση με το περιβάλλον και αποκτούν μια αίσθηση σεβασμού για τον φυσικό κόσμο.

Ανάπτυξη Δεξιοτήτων: Η ΠΕ στην προσχολική ηλικία μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων όπως η παρατήρηση, η κριτική σκέψη και η επίλυση προβλημάτων. Μέσω της ενασχόλησης με περιβαλλοντικά ζητήματα, τα παιδιά

μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τα προβλήματα, να αναζητούν λύσεις και να αναπτύσσουν υπεύθυνες συμπεριφορές (ΔΕΠΠΣ, 2011).

Καλλιέργεια Αξιών: Η ΠΕ στην προσχολική ηλικία μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξη αξιών όπως η υπευθυνότητα, ο σεβασμός και η συνεργασία. Μέσω της συμμετοχής σε ομαδικές δραστηριότητες και της ενασχόλησης με περιβαλλοντικά έργα, τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται, να σέβονται το περιβάλλον και να αναλαμβάνουν την ευθύνη των πράξεών τους. (Κουφού Ε. Ρόδος 2018)

1.2.2.Εφαρμογή και σημασία της ΠΕ στην Προσχολική ηλικία

Η ΠΕ στην προσχολική ηλικία μπορεί να εφαρμοστεί μέσω ποικίλων δραστηριοτήτων, όπως η εξερεύνηση της φύσης, η φύτευση κήπων, η ανακύκλωση, η εξοικονόμηση ενέργειας και η μελέτη περιβαλλοντικών θεμάτων. Η χρήση παιχνιδιών, τραγουδιών και ιστοριών μπορεί να κάνει την εκπαιδευτική εμπειρία πιο διασκεδαστική και ελκυστική για τα παιδιά. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η ΠΕ στην προσχολική ηλικία δεν πρέπει να περιορίζεται σε απλή μετάδοση πληροφοριών. Αντίθετα, πρέπει να δίνεται έμφαση στη βιωματική μάθηση, την εξερεύνηση και την ενεργή συμμετοχή των παιδιών. Η ΠΕ στην προσχολική ηλικία αποτελεί μια επένδυση στο μέλλον. Μέσω της καλλιέργειας περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών, συμβάλλουμε στη δημιουργία ενός πιο βιώσιμου και υγιούς μέλλοντος για όλους. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Η ένταξή της στην προσχολική αγωγή στην Ελλάδα και την Ευρώπη μπορεί να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην ευαισθητοποίηση των παιδιών και στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης.

1.2.3. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Προσχολική Αγωγή σε Ελλάδα και Ευρώπη

Στην Ελλάδα, η ΠΕ στην προσχολική αγωγή έχει ενσωματωθεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) και στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) για το Νηπιαγωγείο (ΦΕΚ 101/1990, ΦΕΚ 69/1991). Σύμφωνα με αυτά τα κείμενα, η ΠΕ στοχεύει στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, της γνώσης, των δεξιοτήτων και των στάσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον και την αειφορία. Στην πράξη, η ΠΕ στην προσχολική αγωγή στην Ελλάδα εφαρμόζεται μέσω ποικίλων δραστηριοτήτων, όπως η εξερεύνηση της φύσης,

η φύτευση κήπων, η ανακύκλωση, η εξοικονόμηση ενέργειας και η μελέτη περιβαλλοντικών θεμάτων. Η χρήση παιχνιδιών, τραγουδιών και ιστοριών μπορεί να κάνει την εκπαιδευτική εμπειρία πιο διασκεδαστική και ελκυστική για τα παιδιά. Στην Ευρώπη, η ΠΕ στην προσχολική αγωγή έχει αναπτυχθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες. Πολλές χώρες έχουν ενσωματώσει την ΠΕ στα προγράμματα σπουδών για τα νηπιαγωγεία και τους παιδικούς σταθμούς. Στην Ευρώπη, η ΠΕ στην προσχολική αγωγή εφαρμόζεται μέσω ποικίλων προσεγγίσεων. Ορισμένες χώρες δίνουν έμφαση στην εξερεύνηση της φύσης και την επαφή με το φυσικό περιβάλλον, ενώ άλλες εστιάζουν στην εκπαίδευση για την αειφορία και την υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών.

1.2.4. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στους Παιδικούς σταθμούς, πρακτικές, δραστηριότητες και καινοτόμες προσεγγίσεις

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) έχει αναγνωριστεί ως κρίσιμης σημασίας για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων του 21ου αιώνα. Η ένταξη της ΠΕ σε παιδικούς σταθμούς αποτελεί μια σημαντική επένδυση για τη δημιουργία μιας γενιάς πολιτών με περιβαλλοντική συνείδηση και υπευθυνότητα.

Πρακτικές και Δραστηριότητες

Η ΠΕ σε παιδικούς σταθμούς μπορεί να υλοποιηθεί μέσω ποικίλων πρακτικών και δραστηριοτήτων, όπως:

Εξερεύνηση του φυσικού περιβάλλοντος: Περιπάτους στη φύση, παρατήρηση φυτών και ζώων, συλλογή φυσικών υλικών (π.χ. φύλλα, πέτρες, κλαδιά) (Munoz, 2009).

Φροντίδα του περιβάλλοντος: Ανακύκλωση, κομποστοποίηση, εξοικονόμηση νερού και ενέργειας (Johnson, 2013).

Δημιουργικές δραστηριότητες: Κατασκευές με ανακυκλώσιμα υλικά, ζωγραφική με φυσικά χρώματα, καλλιέργεια κήπου, μαγειρική, παιχνίδια ρόλων (Plevyak & Mayfield, 2010).

Εκπαιδευτικά προγράμματα: Ενημέρωση για περιβαλλοντικά θέματα, όπως η ρύπανση, η κλιματική αλλαγή, η βιοποικιλότητα (Μπλιώνης, 2009).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Ο/Η εκπαιδευτικός διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ΠΕ σε παιδικούς σταθμούς. Λειτουργεί ως καθοδηγητής, υποστηρικτής και πρότυπο περιβαλλοντικής συμπεριφοράς (Wilson, 2008). Ενθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή των παιδιών, την εξερεύνηση και την ανακάλυψη, την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας. (Στάμελος Δ. Ροδος 2019)

Καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις για την περιβαλλοντική εκπαίδευση στους παιδικούς σταθμούς

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) αποτελεί σημαντικό κομμάτι της εκπαίδευσης για την αειφορία και στοχεύει στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης και υπευθυνότητας στα παιδιά. Η εισαγωγή καινοτόμων παιδαγωγικών προσεγγίσεων στην ΠΕ μπορεί να ενισχύσει το ενδιαφέρον των παιδιών για το περιβάλλον και να τα βοηθήσει να αναπτύξουν δεξιότητες και στάσεις που θα τα καταστήσουν υπεύθυνους πολίτες στο μέλλον.

Βιωματική Μάθηση και Εξερεύνηση

Η βιωματική μάθηση αποτελεί μια από τις πιο αποτελεσματικές προσεγγίσεις στην ΠΕ, καθώς δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να έρθουν σε άμεση επαφή με το περιβάλλον και να ανακαλύψουν τον κόσμο γύρω τους μέσα από την εμπειρία. Η εξερεύνηση της φύσης, η παρατήρηση φυτών και ζώων, η συμμετοχή σε δραστηριότητες όπως η κηπουρική, η ανακύκλωση και η κομποστοποίηση, μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά να κατανοήσουν την αξία του περιβάλλοντος και να αναπτύξουν σεβασμό για τη φύση. (Γεωργόπουλος, 2005)

Παιχνίδι και Δημιουργικότητα

Το παιχνίδι αποτελεί σημαντικό κομμάτι της προσχολικής ηλικίας και μπορεί να αξιοποιηθεί στην ΠΕ για να ενισχύσει την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Παιχνίδια ρόλων, κατασκευές με ανακυκλώσιμα υλικά, δημιουργία ιστοριών και τραγουδιών με θέμα το περιβάλλον, μαγειρική, είναι μερικές από τις δραστηριότητες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011)

Εποικοδομητική Μάθηση

Η εποικοδομητική μάθηση δίνει έμφαση στην ενεργή συμμετοχή των παιδιών στη διαδικασία της μάθησης. Στην ΠΕ, η εποικοδομητική προσέγγιση μπορεί να εφαρμοστεί μέσω της διερεύνησης, του πειραματισμού, της επίλυσης προβλημάτων και της λήψης αποφάσεων. (Κόκκοτας, 1998)

Καλλιτεχνική Προσέγγιση

Η ΠΕ μπορεί να συνδεθεί με άλλα γνωστικά αντικείμενα, οι τέχνες, η μουσική. Η προσέγγιση αυτή βοηθά τα παιδιά να ανακαλύψουν τις σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ τέχνης και περιβάλλοντος. (Ματσαγγούρας, 2003)

Τεχνολογία και Ψηφιακά Μέσα

Η χρήση ψηφιακών μέσων, όπως εκπαιδευτικές εφαρμογές, βίντεο, διαδραστικοί πίνακες, μπορεί να εμπλουτίσει την ΠΕ. Η τεχνολογία μπορεί να αξιοποιηθεί για την εξερεύνηση του περιβάλλοντος, την παρατήρηση φαινομένων, την συλλογή πληροφοριών, την παρουσίαση εργασιών. (Καζαντζή, Δογκάκης, & Χατζηγιαννάκης, 2018)

Συνεργασία με Γονείς και Κοινότητα

Η συνεργασία με τους γονείς και η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στην ΠΕ μπορεί να έχει πολλαπλά οφέλη. Οι γονείς μπορούν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να μοιραστούν εμπειρίες και γνώσεις, να βοηθήσουν στην υλοποίηση προγραμμάτων. Η επαφή με φορείς και οργανώσεις της τοπικής κοινωνίας μπορεί να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά σε θέματα περιβάλλοντος. (Wurm, 2005)

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση στην ΠΕ θα πρέπει να είναι συνεχής και να λαμβάνει υπόψη την πρόοδο των παιδιών σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί. Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει μέσω της παρατήρησης, της συζήτησης, της παρουσίασης εργασιών, της δημιουργίας portfolio. (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011).

Συμπερασματικά, η εισαγωγή καινοτόμων παιδαγωγικών προσεγγίσεων στην ΠΕ μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης και υπευθυνότητας των παιδιών. Η βιωματική μάθηση, το παιχνίδι, η εποικοδομητική προσέγγιση, η καλλιτεχνική προσέγγιση, η χρήση ψηφιακών μέσων και η συνεργασία με γονείς και κοινότητα, αποτελούν σημαντικά εργαλεία στην προσπάθεια για την καλλιέργεια περιβαλλοντικής παιδείας.

1.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Η συγκεκριμένη μελέτη επιχειρεί να ερευνήσει ζητήματα όπως.

- α. Σε τι βαθμό είναι ευαισθητοποιημένοι οι γονείς απέναντι σε περιβαλλοντικά ζητήματα, πόσο σημαντική θεωρούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία και πως αυτό συνδέεται με την προθυμία τους να εμπλακούν σε περιβαλλοντικές δράσεις σε συνεργασία με τις παιδαγωγούς.
- β. Ποια είναι η φύση της σχέσης των γονέων με τις παιδαγωγούς και αν μια σχέση που θα βασιζόταν στην συνεργασία και αλληλεπίδραση θα ενίσχυε την προθυμία τους για εμπλοκή.
- γ. Ποιά θα ήταν τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα που θα αποκόμιζαν από μια τέτοια συμμετοχική διαδικασία τα παιδιά αλλά και οι ίδιοι οι γονείς.
- δ. Ποια είναι τα βασικά εμπόδια για την υλοποίηση περιβαλλοντικών δράσεων με την συμμετοχή των γονέων και ποιες οι προτεινόμενες λύσεις.

2. Η ΓΟΝΕΙΚΗ ΕΜΠΛΟΚΗ

Το Θεωρητικό πλαίσιο

2.1.Ο ρόλος των γονέων στην περιβαλλοντική εκπαίδευση των παιδιών

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) των παιδιών δεν περιορίζεται μόνο στο σχολικό περιβάλλον, αλλά επεκτείνεται και στο οικογενειακό περιβάλλον. Οι γονείς διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης στα παιδιά τους, καθώς αποτελούν πρότυπα συμπεριφοράς και μπορούν να επηρεάσουν τις στάσεις και τις επιλογές τους σχετικά με το περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον Βασιλούδη (2010), οι γονείς αποτελούν τον πρωταρχικό φορέα κοινωνικοποίησης του παιδιού και οι επιλογές τους, άμεσα ή έμμεσα, λειτουργούν ως παράδειγμα προς μίμηση. Η επιρροή τους στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των παιδιών είναι καθοριστική, όχι μόνο λόγω των γνώσεων που τους προσφέρουν, αλλά

κυρίως λόγω των στάσεων που τους μεταδίδουν. Οι Hampel, Holdsworth και Boldero (1996) υποστηρίζουν ότι η οικογένεια έχει τη δυνατότητα να είναι πιο αποτελεσματική από την τυπική εκπαίδευση στην καλλιέργεια φιλοπεριβαλλοντικών στάσεων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι γονείς έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν ως πρότυπα για τα παιδιά τους και να τα επηρεάσουν θετικά, ώστε να υιοθετήσουν υπεύθυνες συμπεριφορές προς το περιβάλλον. Συνεπώς, οι γονείς που ενδιαφέρονται για την περιβαλλοντική εκπαίδευση των παιδιών τους και υιοθετούν οι ίδιοι φιλοπεριβαλλοντικές συμπεριφορές, συμβάλλουν στη διαμόρφωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών.

Οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν στην περιβαλλοντική εκπαίδευση των παιδιών τους με διάφορους τρόπους.

Δημιουργία θετικών στάσεων: Οι γονείς πρέπει να υιοθετούν οι ίδιοι θετικές στάσεις απέναντι στο περιβάλλον και να τις μεταδίδουν στα παιδιά τους. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω της καθημερινής τους συμπεριφοράς, όπως η ανακύκλωση, η εξοικονόμηση ενέργειας και νερού, η χρήση φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων κ.ά.

Μετάδοση γνώσεων: Οι γονείς μπορούν να ενημερώνουν τα παιδιά τους για περιβαλλοντικά ζητήματα και να τους μεταδίδουν γνώσεις σχετικά με το οικοσύστημα, την κλιματική αλλαγή, την προστασία της βιοποικιλότητας κ.ά. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω της ανάγνωσης βιβλίων, της παρακολούθησης ντοκιμαντέρ, της επίσκεψης σε μουσεία και εκθέσεις, της συμμετοχής σε περιβαλλοντικές δράσεις κ.ά.

Ενθάρρυνση της δράσης: Οι γονείς πρέπει να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να συμμετέχουν σε περιβαλλοντικές δράσεις, όπως ο καθαρισμός πάρκων και παραλιών, η δενδροφύτευση, η ανακύκλωση κ.ά. Αυτό θα τα βοηθήσει να κατανοήσουν ότι μπορούν να συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος και να γίνουν ενεργοί πολίτες.

Συνεργασία με το σχολείο: Οι γονείς μπορούν να συνεργάζονται με το σχολείο για την υλοποίηση περιβαλλοντικών προγραμμάτων και δράσεων. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω της συμμετοχής σε σχολικές εκδηλώσεις, της προσφοράς εθελοντικής εργασίας, της οικονομικής στήριξης περιβαλλοντικών προγραμμάτων κ.ά. Η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ γονέων και παιδαγωγών είναι απαραίτητες για την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών. Αποτελούν τους δύο βασικούς φορείς κοινωνικοποίησης και αγωγής, και η αλληλεπίδρασή τους επηρεάζει την κοινωνική, γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2019) Η ενεργός

συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία, σε συνδυασμό με την υποστήριξη και καθοδήγηση από τους παιδαγωγούς, συμβάλλει στην ομαλή ένταξη των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον και στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησής τους. (Hoover-Dempsey & Sandler, 2005)

Συμπερασματικά, οι γονείς διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην περιβαλλοντική εκπαίδευση των παιδιών. Η ενεργή συμμετοχή τους στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης στα παιδιά τους, συμβάλλει στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών που θα νοιάζονται για το περιβάλλον και θα αγωνίζονται για την προστασία του. (Σαμουρκατζίδου Δ. Αλεξανδρούπολη 2020)

2.2.Η Γονική Εμπλοκή στην Εκπαιδευτική Διαδικασία

Ο όρος "γονική εμπλοκή" αναφέρεται στη συμμετοχή των γονέων σε διάφορες δραστηριότητες που σχετίζονται με την εκπαίδευση των παιδιών τους, τόσο στο σχολικό όσο και στο οικογενειακό περιβάλλον. Η γονική εμπλοκή στην εκπαίδευση ποικίλλει και μπορεί να περιλαμβάνει από απλές επισκέψεις στο σχολείο έως ενεργή συμμετοχή σε δραστηριότητες και λήψη αποφάσεων (Γεωργίου, 2000). Η συχνότητα και η ποιότητα της γονικής εμπλοκής επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες, όπως η ηλικία του παιδιού, οι σχολικές επιδόσεις, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση, το φύλο των γονέων και η στάση του εκπαιδευτικού. (Ascher, 1988)

2.2.1. Είδη και Μοντέλα Γονικής Εμπλοκής

Η γονική εμπλοκή μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Οι γονείς μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στη σχολική ζωή των παιδιών τους, παρακολουθώντας σχολικές εκδηλώσεις, επικοινωνώντας με τους εκπαιδευτικούς, και βοηθώντας στην οργάνωση σχολικών δραστηριοτήτων. (Γεωργίου, 2000) Επιπλέον, μπορούν να υποστηρίξουν τη μάθηση των παιδιών στο σπίτι, δημιουργώντας ένα κατάλληλο περιβάλλον για μελέτη, βοηθώντας στην εκπόνηση των σχολικών εργασιών, και συζητώντας μαζί τους για τα μαθήματα και τις σχολικές τους εμπειρίες. Η γονική εμπλοκή μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε διάφορα είδη, όπως η γονική μέριμνα, η επικοινωνία σχολείου-οικογένειας, η εθελοντική βοήθεια στο σχολείο, η συμμετοχή στη μελέτη στο σπίτι, και η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων σε θέματα διοίκησης του σχολείου. (Epstein,

1995). Διάφορα θεωρητικά μοντέλα έχουν αναπτυχθεί για την κατανόηση της γονικής εμπλοκής.

Το οικοσυστημικό μοντέλο του Bronfenbrenner (1989) αποτελεί μια γενική συνδυαστική θεωρία που βασίζεται στη συστημική προσέγγιση. Η οικογένεια και το σχολείο θεωρούνται μέρη οργανικά του ίδιου συστήματος, όπου η αλληλεπίδραση είναι επιθυμητή και δεδομένη. Αυτό το μοντέλο παραδέχεται ότι οι άνθρωποι εμπλέκονται σε διάφορα συστήματα (π.χ. σχολείο, οικογένεια, συνομήλικοι) κατά τη διάρκεια της ζωής τους και αναπτύσσουν σχέσεις αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης μεταξύ τους (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2006).

Το μοντέλο των σχέσεων σχολείου-οικογένειας των Ryan & Adams (1995), δίνει έμφαση στο παιδί και στο άμεσο οικογενειακό περιβάλλον, επικεντρώνοντας στις διαπροσωπικές τους σχέσεις για την επιτυχία του παιδιού στο σχολείο και στο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται το παιδί (Adams & Ryan, 2005, Μυλωνάκου-Κεκέ, 2006). Αυτό το μοντέλο έχει προσανατολισμό συστημικό και περιγράφει ένα σύστημα παραμέτρων και στάσεων που σχετίζονται με την προσωπικότητα του παιδιού και την αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών της οικογένειας επηρεάζοντας τη συμπεριφορά των παιδιών και την σχέση σχολείου και οικογένειας.

Το πολιτικό μοντέλο (Easton, 1965) επεξηγεί και αναλύει την αλληλεπίδραση που δημιουργείται μεταξύ των οργανωμένων ομάδων και των οργανισμών. Έτσι, είναι αυτονόητη η αλληλεξάρτηση του εκπαιδευτικού συστήματος και των ομάδων, αφού σε ένα πολίτευμα δημοκρατικό, το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να επιβιώσει με την στήριξη των κοινωνικών ομάδων. Αλλά και οι ανάγκες των ομάδων μπορούν να πραγματοποιηθούν με τη συνεργασία του συστήματος (Γεωργίου, 2000). Αντιλαμβανόμαστε ότι αυτό το μοντέλο επικεντρώνεται στην πολιτική των σχολικών μονάδων και χρησιμοποιείται ανάλογα με τις ανάγκες, πάντα όμως στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μοντέλου.

Το κοινωνικό μοντέλο των Guba & Getzels (1957), εμπεριέχει τις νομοθετικές πτυχές που αλληλοεπηρεάζονται. Η νομοθετική διάσταση ορίζει τη λειτουργία του σχολείου μέσα στην κοινωνία, που επηρεάζεται από τους στόχους και τις αξίες της. Η ιδιογραφική διάσταση ορίζει τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών του σχολικού

συστήματος. Τα σχολεία ως συστήματα κοινωνικά επηρεάζονται από τους στόχους και τις αξίες της κοινωνίας, αλληλεπιδρούν με αυτήν και την επηρεάζουν. Παράλληλα, τα σχολεία πρέπει να αποκτούν έναν ρόλο, ο οποίος καθορίζεται από προσδοκίες και απαιτήσεις.(Γεωργίου, 2000). Συνεπώς αντιλαμβανόμαστε πως σε αυτό το μοντέλο το κέντρο είναι ο εκπαιδευτικός ως αναπόσπαστο μέρος της σχολικής μονάδας που αλληλεπιδρά με την κοινωνία.

Το σταδιακό μοντέλο έχει τις βάσεις του στις θεωρίες των Erikson και Piaget επικεντρώνεται δηλαδή στα στάδια της ανάπτυξης του παιδιού. Ιστορικά, ήταν το πρώτο μοντέλο που καθόρισε τη σχέση μεταξύ οικογένειας και σχολείου, αποδίδοντας την ευθύνη για την ανάπτυξη και την εξέλιξη του παιδιού στην οικογένεια, η οποία μεταφέρεται στο σχολείο και επιστρέφει στο άτομο που έχει ενηλικιωθεί. Το μοντέλο δεν επιτρέπει ούτε προβλέπει κάποια αλληλεπίδραση μεταξύ σχολείου και οικογένειας.(Γεωργίου, 2000).

Το οργανισμικό μοντέλο έχει τις βάσεις του σε θεωρίες κοινωνιολόγων που αφορούν τη λειτουργία και την δομή των παραγωγικών οργανισμών (Weber, 1947, Parsons, 1959). Σύμφωνα με αυτό, οι οργανώσεις ή οργανωμένες ομάδες αποκτούν καλύτερη λειτουργία και επιτυγχάνουν τους στόχους τους όταν υφίσταται αυτονομία. Συνεπώς, το σχολείο και η οικογένεια είναι δύο θεσμοί ανεξάρτητοι που έχουν διαφορετικές λειτουργίες στην κοινωνία και στόχους. Η επικοινωνία μεταξύ τους κρίνεται απαραίτητη μόνο με στόχο την επίλυση κοινών προβλημάτων. Κάθε προσπάθεια για συνεργασία μεταξύ τους ξεκινά με αρνητικούς συνειρμούς. Έτσι, αυτό το μοντέλο, όπως και το σταδιακό αντιλαμβανόμαστε ότι δεν διευκολύνουν την ανάπτυξη των σχέσεων οικογένειας- σχολείου. (Γεωργίου, 2000).

Το σφαιρικό μοντέλο της Epstein (1995), βασίζεται σε μια κοινωνιολογική προοπτική όπου το σχολείο και η οικογένεια θεωρούνται θεσμικοί οργανισμοί που συνεργάζονται προς όφελος του παιδιού χρησιμοποιώντας υπηρεσίες και συνθήκες που υπάρχουν στην ευρύτερη κοινότητα. Η κοινότητα, το σχολείο και η οικογένεια είναι για την Epstein τρεις διασταυρούμενες σφαίρες, όπου στο σημείο τομής τους βρίσκεται το παιδί, ως πρωταγωνιστής της μαθησιακής διαδικασίας. Οι σφαίρες αυτές είναι όλα τα κοινωνικά περιβάλλοντα μέσα στα οποία μεγαλώνει και αναπτύσσεται το παιδί. Αυτές οι τρεις σφαίρες, κοινότητα, οικογένεια, σχολείο, αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, πλησιάζουν ή απομακρύνονται, ανάλογα με τις δυνάμεις που ασκούν η

μία στην άλλη, όπως η στάση του εκπαιδευτικού, το επίπεδο κοινωνικής ευαισθητοποίησης, η ηλικία του παιδιού, η συνεργασία σχολείου-οικογένειας. Όταν το σχολείο είναι υποστηρικτικό τότε οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται με τους γονείς, και οι φορείς έρχονται πιο κοντά μεταξύ τους. Τέλος, όταν ευαισθητοποιείται το κοινό, αυξάνεται η τάση για την ανάπτυξη επαφών μεταξύ οικογένειας και σχολείου επηρεάζοντας και τις σχέσεις μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων. (Τσαμκάκη Χ. Φλώρινα 2023)

2.2.2. Κίνητρα και Παράγοντες που Επηρεάζουν τη Γονική Εμπλοκή

Κίνητρα: Τα κίνητρα των γονέων για εμπλοκή στην εκπαίδευση των παιδιών τους μπορεί να είναι εσωτερικά, όπως η επιθυμία τους να στηρίζουν την ανάπτυξη και την πρόοδο των παιδιών τους, ή εξωτερικά, όπως η παρότρυνση από το σχολείο ή η πεποίθηση ότι η εμπλοκή τους θα βελτιώσει την ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών τους. (Hoover-Dempsey & Sandler, 1997)

Παράγοντες: Η γονική εμπλοκή επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες, όπως το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο, η ηλικία και το φύλο των γονέων, οι στάσεις και οι αντιλήψεις τους για την εκπαίδευση, καθώς και οι σχέσεις τους με το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς (Eccles & Harold, 1993).

2.2.3. Προκλήσεις και Δυσκολίες

Η γονική εμπλοκή, ως ο όρος που περιγράφει τη συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία, είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει εκτενώς την εκπαιδευτική κοινότητα. Τα οφέλη της, άλλωστε, είναι πολλαπλά και σημαντικά τόσο για τους μαθητές και τους γονείς όσο και για τους εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, η εφαρμογή της γονικής εμπλοκής παρουσιάζει αρκετές δυσκολίες. Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν τα βασικά εμπόδια που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη της γονικής εμπλοκής και θα προταθούν κάποιες λύσεις για την υπέρβαση αυτών. Υπάρχουν πολλές προκλήσεις και δυσκολίες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά της γονικής εμπλοκής. Οι γονείς μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κατανόηση του τρόπου λειτουργίας του σχολείου ή να έχουν περιορισμένο χρόνο λόγω επαγγελματικών ή οικογενειακών υποχρεώσεων. Επιπλέον, η στάση του εκπαιδευτικού και οι αντιλήψεις του για τη γονική εμπλοκή παίζουν καθοριστικό ρόλο. (Hoover-Dempsey & Sandler, 1995)

Εμπόδια από την Πλευρά των Γονέων

Η έλλειψη χρόνου είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες που εμποδίζουν τους γονείς να συμμετέχουν ενεργά στη σχολική ζωή των παιδιών τους. Οι απαιτήσεις της καθημερινότητας, οι επαγγελματικές υποχρεώσεις, η έλλειψη υποστήριξης και βοήθειας στην ανατροφή των παιδιών, η οικονομική κατάσταση της οικογένειας, ο αριθμός των παιδιών, οι καθημερινές δυσκολίες, όπως η μεταφορά των παιδιών στο σχολείο, δεν αφήνουν πολλά περιθώρια στους γονείς να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σχολείου. Επιπλέον, η αρνητική στάση που τηρούν οι γονείς απέναντι στο σχολείο, η οποία έχει τις ρίζες της στις προσωπικές τους εμπειρίες ως μαθητές, δεν αφήνει πολλά περιθώρια για εποικοδομητική συνεργασία. Οι γονείς που δεν έχουν ολοκληρώσει τη σχολική τους εκπαίδευση, δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν την αξία του σχολείου και ακολούθως να στηρίζουν τα παιδιά τους. Από την άλλη μεριά, η αντίληψη που έχουν οι γονείς για το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς, διαμορφώνει και τη στάση τους απέναντι στη γονική εμπλοκή. Όταν οι γονείς θεωρούν ότι η εκπαίδευση είναι ευθύνη μόνο των εκπαιδευτικών και η δική τους ευθύνη περιορίζεται στην ανατροφή των παιδιών, τότε δεν επιθυμούν να αναμειχθούν στα σχολικά δρώμενα. Επιπρόσθετα, η σχολική κουλτούρα και η γλώσσα που χρησιμοποιεί το σχολείο, ο αριθμός των μαθητών στην τάξη, ο τρόπος που τους προσεγγίζουν οι εκπαιδευτικοί, η εθνικότητα, η ηλικία, οι μαθησιακές ικανότητες ή τυχόν προβλήματα συμπεριφοράς του παιδιού επηρεάζουν τη γονική εμπλοκή. (Hornby & Lafaele, 2011)

Εμπόδια από την Πλευρά του Σχολείου

Η ηγεσία του σχολείου, ως ο βασικός παράγοντας που καθορίζει το κλίμα στο σχολείο, επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη της γονικής εμπλοκής. Ο τρόπος με τον οποίο οι υπεύθυνοι στην διοίκηση αντιλαμβάνονται και υλοποιούν τον ρόλο τους, διαμορφώνει και τη σχέση με τους γονείς. Όταν οι υπεύθυνοι στην διοίκηση των σχολικών μονάδων δείχνουν ανοικτοί σε μια εποικοδομητική συνεργασία με τους γονείς, όταν τους αφουγκράζονται, όταν τους σέβονται, όταν τους στηρίζουν, όταν τους καθοδηγούν, όταν τους εμπιστεύονται τότε και οι γονείς ανταποκρίνονται θετικά. (Mandarakas, 2014.) Ιδιαίτερα όταν η ηγεσία δεν αναλώνεται μόνο στα διοικητικά θέματα, αλλά επεκτείνεται και στα παιδαγωγικά, τότε οι γονείς νιώθουν ότι το σχολείο τους αποδέχεται ως συνεργάτες και όχι απλά ως θεατές. Οι

εκπαιδευτικοί από την πλευρά τους, επηρεάζουν τη γονική εμπλοκή είτε θετικά είτε αρνητικά, ανάλογα με τη στάση που διατηρούν απέναντι στους γονείς. Όταν οι γονείς αισθάνονται ότι οι εκπαιδευτικοί είναι θετικοί απέναντί τους, όταν τους υποστηρίζουν, όταν τους σέβονται, όταν τους καθοδηγούν, όταν τους εμπιστεύονται τότε και οι γονείς ανταποκρίνονται θετικά. (Oostdam & Hooge, 2013). Συχνά, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η γονική εμπλοκή περιορίζεται σε συγκεκριμένες δράσεις, όπως η βοήθεια με τις εργασίες στο σπίτι ή η συνοδεία των παιδιών στις εκδρομές, αγνοώντας την αξία της συμμετοχής τους στη λήψη αποφάσεων ή στην εθελοντική εργασία στο σχολείο (Μανιώτη, 2019). Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι δεν έχουν επιμορφωθεί σχετικά με την αξία της γονικής εμπλοκής και τον ρόλο που διαδραματίζει στην εκπαίδευση, διστάζουν να την προωθήσουν, καθώς δεν γνωρίζουν τον κατάλληλο τρόπο προσέγγισης των γονέων. (Τσιτζινίκα Ο. Ρόδος 2021)

2.2.4. Προτεινόμενες Λύσεις

Η πολυπλοκότητα του θέματος καθιστά και την εξεύρεση λύσεων εξίσου πολύπλευρη. Από την πλευρά του σχολείου, είναι σημαντικό να υπάρξει η κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σχετικά με την αξία της γονικής εμπλοκής και τον ρόλο που διαδραματίζει στην εκπαίδευση. Επιπλέον, χρειάζεται να δοθούν στους/στις εκπαιδευτικούς τα κατάλληλα εργαλεία για να προσεγγίσουν αποτελεσματικά τους γονείς (Goodall, 2013). Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό να υπάρξει μια αλλαγή στάσης απέναντι στους γονείς. Να γίνουν οι γονείς μέλη της σχολικής κοινότητας και να τους δοθεί η ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων. Από την πλευρά των γονέων, θα ήταν χρήσιμο να υπάρξει μια αναθεώρηση της στάσης τους απέναντι στο σχολείο και τους εκπαιδευτικούς. Να αντιληφθούν ότι η εκπαίδευση είναι ευθύνη όλων και όχι μόνο των εκπαιδευτικών

Στρατηγικές Ενίσχυσης της Γονικής Εμπλοκής

Για την ενίσχυση της γονικής εμπλοκής, τα σχολεία μπορούν να αναπτύξουν διάφορες στρατηγικές, όπως η δημιουργία ενός φιλόξενου και ανοιχτού σχολικού κλίματος, η οργάνωση εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των γονέων, η παροχή ευκαιριών για επικοινωνία και συνεργασία με τους γονείς, και η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των γονέων σχετικά με τη σημασία της εμπλοκής τους στην εκπαίδευση των παιδιών τους. (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2019).

Για την ενίσχυση της γονικής εμπλοκής, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να υιοθετήσουν μια στάση που χαρακτηρίζεται από ενσυναίσθηση, κατανόηση και σεβασμό προς τους γονείς. (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2019) Η αποτελεσματική επικοινωνία και η δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ενεργή συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ο ρόλος του σχολείου

Το σχολείο, ως φορέας αγωγής και εκπαίδευσης, οφείλει να δημιουργεί ευκαιρίες και να ενθαρρύνει τη γονική εμπλοκή. (Νέο Π.Σ., 2011) Η οργάνωση δράσεων και εκδηλώσεων που προάγουν τη συνεργασία γονέων-παιδαγωγών συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και στην ενίσχυση της σχολικής κοινότητας. (Μπιρμπίλη & Καμπέρη, 2007)

Ο ρόλος της πολιτείας

Η πολιτεία, με τη σειρά της, οφείλει να στηρίζει τις προσπάθειες σχολείων και οικογενειών για την προώθηση της γονικής εμπλοκής. (Παπαβασιλείου, 2015) Η παροχή επιμορφωτικών προγραμμάτων για εκπαιδευτικούς και γονείς, καθώς και η δημιουργία κατάλληλων υποδομών, συμβάλλουν στην ενίσχυση της συνεργασίας και στην επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων. Η γονική εμπλοκή στην εκπαίδευση αποτελεί μια δυναμική διαδικασία που απαιτεί συνεχή προσπάθεια και συνεργασία από γονείς, παιδαγωγούς και την πολιτεία. Η δημιουργία ενός υποστηρικτικού πλαισίου που σέβεται τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε οικογένειας, συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και στην ενίσχυση του κοινωνικού συνόλου.

2.2.5.Οφέλη γονικής εμπλοκής

Έρευνες έχουν δείξει ότι η γονική εμπλοκή έχει θετικό αντίκτυπο στην ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών, την κοινωνική και συναισθηματική τους ανάπτυξη, καθώς και στη στάση τους απέναντι στο σχολείο. Επιπλέον, η γονική εμπλοκή μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και του αυτοελέγχου των παιδιών, στη βελτίωση της συμπεριφοράς τους και στην καλύτερη προσαρμογή τους στο σχολικό περιβάλλον. (Jeynes, 2007) Ως προς τους γονείς, φάνηκε ότι βελτιώνει και εμπλουτίζει τις σχέσεις τους με τα παιδιά τους, ενισχύει τις δεξιότητες για την άσκηση του γονεϊκού τους ρόλου, βελτιώνει την ενσυναίσθηση τους εμπλουτίζοντας

τις γνώσεις τους για αυτά. Τα παιδιά βιώνουν μοναδικές εμπειρίες κοινές με τους γονείς τους, γνωρίζουν τις πιθανές δυσκολίες των γονέων, βιώνουν νέους ρόλους, βελτιώνουν τη στάση και τις αντιλήψεις για το σχολείο και το μάθημα καθώς εμπλέκονται σε περισσότερο βιωματικές δράσεις που κεντρίζουν το ενδιαφέρον τους. Τέλος οι εκπαιδευτικοί αποκτούν πολύτιμες γνώσεις και εμπειρίες για την αξιοποίηση του δυναμικού των γονέων στην τάξη, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους για τους μαθητές τους κατανοώντας βαθύτερα συμπεριφορές και επιδόσεις τους και βελτιώνουν τις διδακτικές πρακτικές και τα μεθοδολογικά εργαλεία τους (Mylonakou-Keke & Kekes, 2007: 78-80· Μυλωνάκου-Κεκέ, 2019: 521-530). Όλα τα παραπάνω οφέλη της γονικής εμπλοκής ενισχύουν και τους στόχους της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, την υιοθέτηση και ενίσχυση φιλοπεριβαλλοντικών αξιών, στάσεων και συμπεριφορών αλλά και υπεύθυνων και ενεργών πολιτών. (Ευσταθιάδου Π. Ρόδος 2018)

2.5. Θέματα ποιότητας /συγκρισιμότητας της υφιστάμενης έρευνας

Ένα σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν όλες οι έρευνες είτε ποιοτικές είτε ποσοτικές έχει να κάνει με τον τρόπο που επιλέγονται οι ομάδες, οι στόχοι, οι ηλικίες των ομάδων, η διάρκεια και οι συνθήκες της μεθοδολογίας. Η εμπλοκή των γονέων στην περιβαλλοντική εκπαίδευση που λαμβάνει χώρα στους παιδικούς σταθμούς δεν είναι μια συγκεκριμένη μέθοδος αλλά αντλεί στοιχεία από ένα ευρύτερο φάσμα παιδαγωγικών πρακτικών και της ευρύτερης φιλοσοφίας που διέπει την συμμετοχική διαδικασία.

Ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα είναι ότι στις έρευνες που αφορούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση συμμετέχουν με μεγαλύτερη προθυμία όσοι ενδιαφέρονται περισσότερο για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και την συμμετοχή τους στις εκπαιδευτικές δράσεις του παιδικού σταθμού. Ενώ όσοι δεν ήταν αρκετά ευαισθητοποιημένοι δεν δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον να συμμετέχουν σε μια σχετική έρευνα. Επίσης είναι δύσκολο να γίνει σύγκριση με παρόμοιες έρευνες αν έχουν πραγματοποιηθεί με διαφορετικές μεθόδους, σε διαφορετικούς χρόνους και χώρους.

Λύσεις-Προτάσεις

A. Η συγκέντρωση περισσότερων δεδομένων με πιο συστηματικό τρόπο με βάση τις παιδαγωγικές δράσεις που θα μπορούσε να ζητηθεί η εμπλοκή των γονέων

Β. Την αναβάθμιση του επαγγελματικού επιπέδου του ερευνητή στον τομέα της εφαρμογής και αξιολόγησης νέων πρακτικών και ιδεών

Γ. Την συστηματικότερη επαφή των ερευνητών με γονείς και παιδαγωγούς που θα έχει ως στόχο να καθορίσει τις προτεραιότητες της έρευνας

Δ. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα πρέπει να οργανώνονται και να διαχειρίζονται συγκεντρωτικά ώστε να εξασφαλίζουν την εγκυρότητα της έρευνας πριν την δημοσιοποίησή της.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1. Επιλογή ερευνητικής μεθόδου

Ένα ερώτημα που προκύπτει σε κάθε εγχείρημα ερευνητικό είναι εάν η μέθοδος που θα χρησιμοποιηθεί είναι η κατάλληλη ώστε να απαντηθούν τα ερωτήματα που θέτει. Μια οριστική απάντηση μπορούμε να έχουμε εκ των υστέρων, δηλαδή αφού ολοκληρωθεί η έρευνα. Η καταλληλότητα βέβαια της ερευνητικής μεθόδου εξαρτάται και από την ποιότητά της.

Στην περίπτωση της συγκεκριμένης έρευνας κρίθηκε καταλληλότερη η ποιοτική προσέγγιση επειδή η έρευνα μας έχει στόχο, καταγράφοντας τις απόψεις και στάσεων των συμμετεχόντων γονέων, να μας οδηγήσει σε μια πληρέστερη κατανόηση της σημασίας που έχει ως εκπαιδευτική μέθοδος η εμπλοκή των γονέων σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον και τα οποία μπορούν να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των παιδικών σταθμών, όπως και να εντοπίσει τις δυσκολίες υλοποίησης τέτοιων προγραμμάτων όπου συνίσταται η δική τους εμπλοκή. Η ποιοτική έρευνα, απαιτεί την επαφή του ερευνητή με τους ανθρώπους που συμμετέχουν σε αυτήν πρόσωπο με πρόσωπο. Η άμεση επαφή όμως με τους συμμετέχοντες στην ποιοτική έρευνα ενέχει και κάποια προβλήματα. Οι Arksey και Night (1999, σελ.3), επισημαίνουν ότι «η αντίληψη, η μνήμη και το συναίσθημα που αποτελούν στοιχεία μιας διαπροσωπικής συζήτησης είναι στην ουσία ανθρώπινα κατασκευάσματα, και στερούνται αντικειμενικότητας». Οι Pieridou και Phtiaka (2012), επισημαίνουν ότι υπάρχει κίνδυνος να υπεισέλθουν στην έρευνα οι πολιτικές και προσωπικές απόψεις του ερευνητή ή ακόμα και η ίδια του η στάση κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και να επηρεάσουν αποτελέσματα της έρευνας. Ο Creswell (2012) υποστηρίζει ότι η ποιοτική έρευνα είναι κυρίως ερμηνευτική, καθώς επιχειρεί να μεταβεί από το ειδικό, στο γενικό, με την χρήση ενός περιορισμένου αριθμού συνεντεύξεων, και να εξαγάγει γενικότερα συμπεράσματα.

Ο Patton (1999) σημειώνει ότι ο ερευνητής μετατρέπεται σε εργαλείο που ερμηνεύει τα ευρήματα. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι μια έρευνα για να είναι αξιόπιστη πρέπει ο ερευνητής να έχει επάρκεια επιστημονική αλλά και η μέθοδος με την οποία θα συλλεχθεί και θα αποτυπωθεί το πρωτογενές υλικό να είναι αξιόπιστη. Ο Campbell (1997) αναφέρει ότι ο ερευνητής πρέπει να ακολουθεί μεθόδους πιστοποιημένες κατά τη διάρκεια της έρευνας, και να τηρεί τα στοιχεία της έρευνας σχολαστικά, όπως, σημειώσεις, παρατηρήσεις, μαγνητοφωνήσεις και απομαγνητοφωνήσεις.

3.2. Τα πλεονεκτήματα μιας μικρής κλίμακας ποιοτικής έρευνας

Οι Baxter και Jack, 2008, σελ. 547, αναφέρουν ότι μια συλλογική μελέτη περίπτωσης (collective case study), πρέπει να έχει επιλέξει ένα όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό αριθμό ατόμων και περιορισμένο σε αριθμό με κριτήριο τα κοινά ενδιαφέροντα. Στη συγκεκριμένη έρευνα, συλλέχθηκαν στοιχεία μέσα από ημι-δομημένες συνεντεύξεις γονέων που τα παιδιά τους είναι στην προσχολική ηλικία και είναι εγγεγραμμένα σε παιδικούς σταθμούς.

Η έρευνα για την εργασία μου επηρεάστηκε αρνητικά από τους χρονικούς περιορισμούς της μελέτης και την δυσκολία πρόσβασης σε γονείς αλλά και του διαθέσιμου χρόνου τους για τη συνέντευξη. Κάποια μικρά εμπόδια δημιουργήθηκαν στη μετάβαση στους παιδικούς σταθμούς και την συνεργασία των υπεύθυνων των παιδικών σταθμών που ήθελαν δικαίως να διασφαλίσουν την επιστημονική χρήση των αποτελεσμάτων της έρευνας και το επιστημονικό και εμπιστευτικό πλαίσιο των συνεντεύξεων.

3.3. Ημι-δομημένες Συνεντεύξεις

Οι Drever (1995) και Kvale (1996) αναφέρουν ότι οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις δίνουν χώρο και ευελιξία στον ερευνητή και την ελευθερία στον ερωτώμενο να απαντήσει με τρόπο που ταιριάζει στον ίδιο, χωρίς να τον περιορίζει από προκαθορισμένες επιλογές. Αυτή η μεγαλύτερη ελευθερία που παρέχεται στον ερωτώμενο, απαιτεί ο ερευνητής να διαθέτει την ικανότητα να διαχειριστεί τη συνέντευξη αποτελεσματικά ώστε να μην αναλωθεί σε ζητήματα που είναι εκτός θέματος. Ένα τέτοιο ζήτημα που θα τεθεί από τον ερωτώμενο κατά την διάρκεια της συνέντευξης και το οποίο είναι εκτός πλαισίου πολλές φορές θα μπορούσε να αποδειχτεί αναπάντεχα χρήσιμο και ενδιαφέρον για την έρευνα την ίδια και τότε ο ερευνητής θα πρέπει να έχει την ικανότητα να το αντιληφθεί και να το αξιοποιήσει.

Ως παιδαγωγός που εργάζομαι τα τελευταία 12 χρόνια στους παιδικούς σταθμούς, έχω αποκτήσει την απαραίτητη εμπειρία για την αποτελεσματική επικοινωνία με τα παιδιά αλλά και με τους γονείς, εμπειρία ιδιαίτερα σημαντική για την διεξαγωγή των συνεντεύξεων.

3.4. Αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος

Οι Drever (1995) και Kvale (1996), επισημαίνουν ότι πρέπει να είναι σχετικά περιορισμένος ο αριθμός των συνεντεύξεων για να είναι διαχειρίσιμο το υλικό από τον ερευνητή και το δείγμα να είναι, όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό απευθυνόμενο σε μια ομάδα, με κοινά χαρακτηριστικά. Αν και τα αποτελέσματα μιας ποιοτικής έρευνας, στατιστικά, δεν θεωρούνται αντιπροσωπευτικά όπως της ποσοτικής έρευνας σε τυχαίο δείγμα, στην ουσία, σύμφωνα με τον Isaacs (2014), στην ποιοτική έρευνα, η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος στηρίζεται «σε ομάδες ανθρώπων που είτε διαθέτουν χαρακτηριστικά είτε ζουν σε συνθήκες που σχετίζονται με το κοινωνικό φαινόμενο που μελετάται» (σελ. 3201). Η ποιοτική έρευνα δεν αξιώνει να γενικεύει και δεν μειώνεται η αξία των αποτελεσμάτων της. Ο Golafshani (2003), αναφέρει ότι η ποιοτική έρευνα θα είχε περιορισμένο ενδιαφέρον αν δεν μπορούσε να προεκταθεί σε καταστάσεις με παρόμοιο ενδιαφέρον. Για την αξιοπιστία όμως μιας ποιοτικής έρευνας, παρότι δεν έχει σημασία το μέγεθος του δείγματος έχει ιδιαίτερη βαρύτητα ο τρόπος επιλογής του.

3.5. Διαδικασία επιλογής του δείγματος

3.5.1. Επιλογή των παιδικών σταθμών

Όπως ήδη αναφέρθηκε στην εισαγωγή, ελάχιστοι παιδικοί σταθμοί προσφέρουν στους γονείς την δυνατότητα να εμπλακούν σε παιδαγωγικές δραστηριότητες που έχουν σκοπό την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση παρότι στις σύγχρονες και καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις γίνονται αρκετές αναφορές σε αυτή η εκπαιδευτική μέθοδο. Προσεγγίστηκαν παιδικοί σταθμοί εντός Αθηνών, και τελικά επιλέχθηκαν τρεις για να πάρουν μέρος στην έρευνα, ένας στους Θρακομακεδόνες όπου το μορφωτικό επίπεδο των γονέων είναι υψηλό και με οικονομική ευμάρεια, ένας στο δήμο Αχαρνών όπου το μορφωτικό επίπεδο είναι αρκετά χαμηλό όπως και η οικονομική τους κατάσταση και ένας στον δήμο Πετρούπολης όπου μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο των γονέων είναι στην μέση της κλίμακας, αφενός για να εντοπιστούν διαφορές στις απόψεις και στάσεις, αφετέρου γιατί θα διευκόλυναν την διεξαγωγή της έρευνας καθώς είχα εργαστεί εκεί στο παρελθόν. Η επιλογή αυτή συνδύασε το στοιχείο της ευκολίας (convenience)

που περιγράφει ο Ross (2005, σελ. 5) και το στοιχείο της σκοπιμότητας, που θέτει ο Isaacs (2014, σελ. 3201). Για τους σκοπούς της έρευνας ο παιδικός σταθμός στους Θρακομακεδόνες ονομάστηκε Α, στο δήμο Αχαρνών Β και στον δήμο Πετρούπολης Γ. Αρχικά προσεγγίστηκαν οι υπεύθυνες και των τριών παιδικών σταθμών για να τους γίνουν γνωστοί οι σκοποί της έρευνας (Παράρτημα Α) και να δοθεί η άδεια τους για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Αυτές στη συνέχεια με παρέπεμψαν στους αρμόδιους παιδαγωγούς των τμημάτων που θα με σύστηναν στους γονείς οι οποίοι θα ενδιαφερόντουσαν να λάβουν μέρος σε μια συνέντευξη.

3.5.2. Η επιλογή των συμμετεχόντων στην έρευνα

Η επιλογή του δείγματος της έρευνας έγινε με βάση την ευκολία συμμετοχής στο δείγμα, δηλαδή την δειγματοληψία ευκολίας όπως την αποκαλεί ο Ross (2005).

Αυτοπαρουσιάστηκα στον κάθε ένα γονέα, τους εξήγησα τον σκοπό της έρευνας και τους διαβεβαίωσα για τον εμπιστευτικό της χαρακτήρα και για τη διασφάλιση της ανωνυμίας τους, με τη χρήση ψευδονύμων που θα επέλεγαν οι ίδιοι.

Συμφωνήσαμε με παιδαγωγούς και γονείς για την μέρα και την ώρα διεξαγωγής της συνέντευξης με κάθε γονέα ξεχωριστά.

Πραγματοποιήθηκαν δώδεκα (12) συνεντεύξεις με γονείς, τέσσερις από κάθε παιδικό σταθμό. Η σύνθεση μεταξύ γυναικών και αντρών ήταν οχτώ(8) γυναίκες και τέσσερις (4) άνδρες, δεδομένου ότι, ειδικά στις μικρές ηλικίες, το ενδιαφέρον των γυναικών στην ανατροφή των παιδιών και η συμμετοχή τους, είναι μεγαλύτερο.

Το εύρος της ηλικίας των γονέων ήταν μεταξύ 24-40 ετών.

3.6. Σχεδιασμός και διεξαγωγή των συνεντεύξεων

3.6.1. Πιλοτική μελέτη

Οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις μπορεί να παράγουν μεγαλύτερη συμμετοχή εκ μέρους των ερωτώμενων, λόγω του ότι μοιάζουν με μια φυσιολογική συνομιλία, αλλά για να λειτουργήσουν οι ερωτήσεις πρέπει να είναι προσεκτικά μελετημένες και δομημένες ώστε να μην οδηγείται η συζήτηση σε απώλεια εστίασης από τα κύρια ζητήματα της έρευνας. Έχοντας κατά νου τον κίνδυνο αυτό, λόγω της ελευθερίας της έκφρασης από την μεριά των γονέων, πριν διαμορφωθούν οι τελικές ερωτήσεις, αποφάσισα να κάνω μια πιλοτική συνέντευξη σε μια φίλη που είναι μητέρα παιδιών τα οποία είναι εγγεγραμμένα και παρακολουθούν παιδαγωγικά προγράμματα σε παιδικό σταθμό, ώστε να διαμορφώσω τις ερωτήσεις με σαφήνεια και αποτελεσματικότητα απέναντι στους στόχους της έρευνας. Η διεξαγωγή της

πιλοτικής συνέντευξης παράλληλα είχε στόχο να καθορίσει τον απαιτούμενο χρόνο ώστε να μην κουράσει τους συμμετέχοντες.

3.6.2. Διεξαγωγή των συνεντεύξεων

Κατά την έναρξη της συνέντευξης οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν ότι δεν είναι υποχρεωμένοι να απαντήσουν σε όλες τις ερωτήσεις, ότι θα μπορούσαν να διακόψουν ανά πάσα στιγμή ή να αποχωρήσουν από την διαδικασία. Επίσης ενημερώθηκαν για την ηχογράφηση της συνέντευξης και διαβεβαιώθηκαν ότι θα τηρηθεί το απόρρητο με την χρήση ψευδωνύμων. Έπειτα κλήθηκαν να υπογράψουν αφού πρώτα διαβάσουν το έντυπο συγκατάθεσης (Παράρτημα Α), και το έγγραφο πληροφοριών (Παράρτημα Β) στο οποίο αναφέρονταν ο σκοπός αλλά και οι στόχοι της έρευνας.

Οι αρχικές ερωτήσεις της συνέντευξης ήταν κλειστού τύπου ώστε δοθούν κάποια βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος (Παράρτημα Γ), χρησιμοποιώντας ψευδώνυμα ώστε να διασφαλιστεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων στην διαδικασία. Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά αναφέρονται στο Παράρτημα Ε.

3.6.3. Περιορισμοί

Λόγω των εργασιακών υποχρεώσεων των γονέων οι συνεντεύξεις έγιναν σε διάσπαρτες ώρες που θα εξυπηρετούσε τους γονείς με κάποιες αναβολές.

3.7. Ζητήματα δεοντολογίας και ηθικής για την συνέντευξη

Για να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης ανάμεσα στον συμμετέχοντα και τον ερευνητή είναι σημαντικό να αναπτυχθεί μια προσωπική σχέση, που θα επιτρέψει στον ερωτώμενο να νιώσει μια μορφή οικειότητας ώστε να απαντά ελεύθερα. Ο ερευνητής πρέπει από την μεριά του να διασφαλίσει την ανωνυμία του συμμετέχοντα και την προστασία του από την έκθεση πληροφοριών που αφορούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Κατά την διεξαγωγή της έρευνας ορισμένοι γονείς εξέθεταν κάποια ζητήματα αρκετά προσωπικά που δημιούργησαν μερικές δυσκολίες. Χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις που δεν θα οδηγούσαν τον ερωτώμενο σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις (leading questions) και δεν εκφράστηκαν οι δικές μου θέσεις και απόψεις.

Τα δεδομένα των συνεντεύξεων αποθηκεύτηκαν σε ηλεκτρονική μορφή στον υπολογιστή μου και η πρόσβαση σε αυτά είναι εφικτή με κωδικούς.

Έγινε προσπάθεια ώστε η έρευνα ακολουθήσει τους κανόνες του κώδικα ηθικής και δεοντολογίας.

3.8. Επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν με τη χρήση ημι-δομημένων συνεντεύξεων. Οι 14 ερωτήσεις που περιλάμβαναν οι συνεντεύξεις είχαν μελετηθεί ώστε να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα. Για κάθε ερευνητικό ερώτημα τέθηκαν 2-3 ερωτήσεις. Η πιλοτική συνέντευξη βοήθησε ώστε να μην γίνει η συνέντευξη χρονοβόρα και κουραστική για τους συμμετέχοντες, να δίνει την ελευθερία στους ερωτώμενους να απαντούν με βάση τις δικές τους απόψεις και όχι τις κοινωνικά επιθυμητές (socially desirable), (Bryman και Burgess 1994).

Όλες συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν και απομαγνητοφωνήθηκαν. Συμπεριλήφθηκαν και κάθε λογής εκφράσεις όπως γέλια, αναστεναγμοί κ.α. γιατί όπως αναφέρουν οι Bryman και Burgess (1994), με αυτά εκδηλώνονται οι ερωτώμενοι και είναι στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν στο να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο που αντιλαμβάνονται το ζήτημα που είναι υπό εξέταση.

Επειδή, όπως επισημαίνει ο Bryman (2012), η επαληθευσσιμότητα είναι σημαντικό στοιχείο για την εγκυρότητα της ποιοτικής έρευνας και προκειμένου να διασφαλιστεί η πιστή μεταγραφή των συνεντεύξεων ενημέρωσα τους γονείς ότι θα είχαν στην διάθεσή τους τις απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις τους αν το επιθυμούσαν για να μπορέσει να διασφαλιστεί η πιστή απόδοση αλλά και η εγκυρότητα της έρευνας.

Επιπλέον, πληκτρολογήθηκαν όλες τις σημειώσεις που κρατήθηκαν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων τις οποίες συμπεριέλαβα στην εργασία μου όπως και σχετικά τα σχόλια για το προφίλ των γονέων. Οι σημειώσεις αυτές ήταν περίπου 2.000 λέξεις.

Έπειτα έγινε μια αρχική προσπάθεια να κωδικοποιήσω τις απαντήσεις, με την χρήση του πίνακα του Παραρτήματος Ζ για να συνδέσω τα ερευνητικά ερωτήματα με τα ερωτήσεις που τέθηκαν στις συνεντεύξεις. Ακολούθησε η ανάλυσή περιεχομένου των κωδικοποιημένων δεδομένων, με σκοπό να χωριστούν σε θεματικές ενότητες, με την συγκέντρωση των τοποθετήσεων των ερωτώμενων σε κάθε θέμα. Τα δεδομένα βέβαια όπως τα κωδικοποιεί ο ερευνητής κρύβουν στοιχεία υποκειμενικά αφού αφήνονται στην κρίση του ερευνητή ο οποίος έχει και τις δικές του θεωρητικές καταβολές. Για τον παραπάνω λόγο έγινε προσπάθεια να μην επηρεάσουν οι δικές μου απόψεις, κρίσεις και τυχόν προκαταλήψεις, που απορρέουν από την επαγγελματική μου εμπειρία, την τρέχουσα έρευνα.(Morrow 2005).

3.8.1. Περιορισμοί του δείγματος και των δεδομένων

Οι σημαντικότεροι περιορισμοί είναι οι εξής:

Το δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό. Η έρευνα έγινε με δείγμα γονέων που διαμένουν στο λεκανοπέδιο της Αττικής και όχι από μεγαλύτερο μέρος της Ελλάδας. Και στην πλειοψηφία τους ήταν γυναίκες οι οποίες είναι αυτές που ενδιαφέρονται περισσότερο σε θέματα εκπαίδευσης σε σχέση με τους άνδρες σύμφωνα με μελέτες. Ένας άλλος περιορισμός ήταν ότι δεν μπορούσε να εξασφαλίσει την αντιπροσωπευτική συμμετοχή γονέων από όλες τις κοινωνικές τάξεις και το αντίστοιχο μορφωτικό επίπεδο παρότι επιλέχθηκαν παιδικοί σταθμοί από τρεις διαφορετικές περιοχές της Αττικής. Συνεπώς δεν μπορούμε να εντοπίσουμε με ακρίβεια τις διαφορές στις απόψεις τους σύμφωνα με το οικονομικό, πολιτισμικό και μορφωτικό τους status.

Τέλος τα δεδομένα δεν μπορούν να εγγυηθούν την πραγματική στάση των γονέων απέναντι στην εμπλοκή τους στις εκπαιδευτικές δράσεις για το περιβάλλον καθότι στην διεξαγωγή των συνεντεύξεων συχνά οι ερωτώμενοι προσπαθούν να γίνουν αρεστοί στον ερευνητή με αποτέλεσμα την μη εγκυρότητα και αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Ο ερευνητής οφείλει να καταβάλει κάθε προσπάθεια για να αποφευχθεί μία τέτοια εξέλιξη χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορεί να το ελέγξει σε απόλυτο βαθμό.

4. ΕΥΡΗΜΑΤΑ/ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1. Βαθμός ευαισθητοποίησης γονέων για τα περιβαλλοντικά ζητήματα

Από τις απαντήσεις των γονέων συμπεραίνουμε ότι όλοι οι γονείς που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν ευαισθητοποιημένοι απέναντι στα περιβαλλοντικά ζητήματα, γεγονός που ενισχύει την προθυμία τους για εμπλοκή σε δράσεις και δραστηριότητες σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον.

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις

ΜΑΡΙΛΟΥ. « Δυστυχώς η ανθρώπινη δραστηριότητα καταστρέφει τα πάντα. Δεν νοιάζεται ο άνθρωπος για το μέλλον του πλανήτη. Όλα έχουν να κάνουν με τον οικονομικό παράγοντα και το κέρδος. Ξεκίνησε η περιβαλλοντική κρίση μετά τη βιομηχανική επανάσταση και όσο πάει χειροτερεύει παρόλες τις προσπάθειες που κάνουν οι επιστήμονες με την ανάπτυξη τεχνολογικών λύσεων».

ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Η περιβαλλοντική κρίση είναι μια συζήτηση που έντονα απασχολεί την ανθρωπότητα καθώς οι επιπτώσεις της κάνουν έντονη την παρουσία τους στις ζωές μας. Η παραπεταμένη ανομβρία, οι έντονα υψηλές θερμοκρασίες τους θερινούς μήνες οδηγούν σε δασικές πυρκαγιές μολύνοντας ακόμη περισσότερο το περιβάλλον, ροκανίζοντας ταυτόχρονα τις πηγές οξυγόνου. Λίγα από τα όσα βέβαια συμβαίνουν στη ζωή μας».

ΛΙΝΑ. « Η κρίση του περιβάλλοντος τα τελευταία χρόνια είναι εμφανής κυρίως με την αλλαγή του κλίματος και πρόκειται για ένα πολύ ανησυχητικό φαινόμενο για το μέλλον τη ζωή μας όλο και περισσότερο».

4.2. Η σημασία που αποδίδουν οι γονείς στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία

Όλοι οι γονείς που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν πολύ σημαντική την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία. Η σημασία που αποδίδουν στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στην ηλικία αυτή θα μπορούσαμε να πούμε ότι σχετίζεται και με την δική τους ευαισθητοποίηση απέναντι στα περιβαλλοντικά ζητήματα αλλά και από το γεγονός ότι αντιλαμβάνονται ότι η πρόωπη αυτή ηλικία αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο για τη διαμόρφωση των στάσεων, των αξιών και των συμπεριφορών των παιδιών και δεν υποτιμάται η δυνατότητα κατάκτησης γνώσεων και αξιών σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων σε παλαιότερες εποχές.

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις.

ΤΖΙΝΑ. «Βέβαια, όλα ξεκινάνε από την προσχολική ηλικία για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των παιδιών σε αυτά τα θέματα».

ΦΙΛΗ. «Σίγουρα η περιβαλλοντική εκπαίδευση θα πρέπει να ξεκινάει από νωρίς ώστε να μπορεί να γίνει μέρος της καθημερινότητάς τους και τρόπος ζωής».

ΗΛΙΔΑ. «Πάρα πολύ σημαντική. Από μικρά τα παιδιά είναι απαραίτητο να γνωρίζουν και να αγαπήσουν το περιβάλλον για να έρθει ως φυσική συνέπεια η φροντίδα του».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Ναι φυσικά. Όσο πιο νωρίς εκπαιδεύονται τα άτομα τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν να αποκτήσουν σωστές αρχές προς το περιβάλλον, εξάλλου σύμφωνα με τους ψυχοδυναμικούς, η ανάπτυξη και η διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού ολοκληρώνεται μέχρι την προσχολική ηλικία των 5 ετών».

4.3. Συσχέτιση σχέσεων συνεργασίας και αλληλεπίδρασης με προθυμία συμμετοχής

Από τις απαντήσεις των γονέων όσον αφορά την φύση της σχέσης τους με τους παιδαγωγούς προκύπτει ότι περιορίζεται κυρίως στην ενημέρωση σε θέματα συμπεριφοράς του παιδιού και της καθημερινής του διάθεσης ή σε θέματα λειτουργικά του παιδικού σταθμού. Δεν προκύπτει κάποια μορφή συνεργασίας ή αλληλεπίδρασης. Παρά το γεγονός ότι η σχέση αυτή είναι περιορισμένη δεν εμποδίζει την προθυμία τους για εμπλοκή σε περιβαλλοντικές δράσεις. Αντιθέτως οι γονείς εξέφρασαν μεγάλη προθυμία να εμπλακούν σκεφτόμενοι τα οφέλη που θα προέκυπταν για τα παιδιά αλλά και για τους ίδιους τους γονείς. Θα πρέπει συνεπώς να βρεθούν οι τρόποι αξιοποίησης της γονικής προθυμίας που θα συνεισφέρει στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση όχι μόνο των παιδιών αλλά και των ενηλίκων που θα συμμετέχουν σε τέτοιου είδους περιβαλλοντικά προγράμματα.

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις.

Η φύση της σχέσης γονέων- παιδαγωγών.

TAKΗΣ. «Καλά μέχρι στιγμής. Δεν υφίσταται ιδιαίτερη συνεργασία».

ΣΩΤΟΣ. «Έχουμε καθημερινή επαφή και επικοινωνία. Ανταποκρινόμαστε πρόθυμα στις υποδείξεις και στις παρατηρήσεις τους».

TZINA. « Όχι δεν υπάρχει κάποια συνεργασία»

ΦΙΛΗ. «Είμαι μαμά ενός μικρού κοριτσιού και ως εκπαιδευτικός και η ίδια γνωρίζω πόσο σημαντική είναι η συμβολή του σχολείου και των δασκάλων στη ζωή των παιδιών, οπότε είμαι πάντα πρόθυμη να συνεργαστώ μαζί τους σε ότι προκύψει».

ΗΛΙΔΑ. «Συνεργαζόμαστε κυρίως σε θέματα λειτουργικά του σχολείου».

Προθυμία για εμπλοκή.

ΛΙΑΚΟΣ. «Θα ήταν μία καλή ιδέα επειδή κάθε άνθρωπος έχει δικές του γνώσεις και εμπειρίες»

TAKΗΣ. «Θεμιτό αλλά πρακτικά δύσκολο λόγω χρόνου».

ΣΩΤΟΣ. «Με μεγάλη μας χαρά θα ανταποκρινόμασταν».

TZINA. «Αν υπήρχε κάτι το οποίο μπορούσα να κάνω και να φανώ χρήσιμη δεν θα είχα πρόβλημα».

ΦΙΛΗ. «Θα το έκανα με χαρά εφόσον ήταν κάτι που θα μπορούσα».

ΗΛΙΔΑ. « Θα το έκανα με μεγάλη ευχαρίστηση».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Εξαιρετική ιδέα. Δημιουργικότητα ανάμεσα στις εκπαιδευτικούς τους γονείς και φυσικά τα παιδιά. Η δασκάλα και ο γονιός είναι σαν θεός για τα παιδιά

αυτής της ηλικίας. Περισσότερο μιμούνται πράξεις π.χ φυτεύουμε λουλούδια στον κήπο του σχολείου παρά κάνουν αυτά που διδάσκονται».

4.4. Οφέλη και Πλεονεκτήματα από την συμμετοχική μέθοδο

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των γονέων τα οφέλη για τα παιδιά είναι πολλαπλά. Το αίσθημα ευχαρίστησης που απορρέει από την παρουσία και συμμετοχή των γονέων. Τα παιδιά στην πρώιμη αυτή ηλικία απολαμβάνουν την παρουσία των γονέων, καλύπτεται η ανάγκη τους για ασφάλεια, διευκολύνεται η κοινωνικοποίηση τους, μαθαίνουν να λειτουργούν ομαδικά και εδραιώνονται περιβαλλοντικές αξίες και συμπεριφορές. Από την μεριά των γονέων τα οφέλη που απορρέουν από την εμπλοκή τους είναι εξίσου σημαντικά. Θα είχαν ποιοτικό χρόνο με τα παιδιά τους, θα ενισχύονταν οι σχέσεις τους με άλλους γονείς αλλά και με τους παιδαγωγούς, θα ενημερώνονταν και οι ίδιοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και τους τρόπους ενίσχυσης της περιβαλλοντικής συνείδησης στα παιδιά τους.

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις.

PITSA. «Για τα παιδιά τα πλεονεκτήματα πιστεύω ότι είναι το αίσθημα της δημιουργικότητας, της συνεργασίας αλλά και η κοινωνικοποίηση τους».

PANDORA. « Θα μάθαιναν για το περιβάλλον και τα οφέλη του εθελοντισμού, την αλληλεγγύη και την πρόληψη».

ΜΙΑΤΟΣ. «Θα μάθαιναν τα παιδιά να λειτουργούν σε ομάδα, να ακολουθούν εντολές ώστε να έρθει ένα κοινό αποτέλεσμα για όλη την ομάδα και παράλληλα θα διδάσκονται για το περιβάλλον και την προστασία του».

PANDORA. « Ποιοτικός χρόνος με τα παιδιά, εθελοντισμός, αλληλεγγύη, πρόληψη.

ΛΙΑΚΟΣ. Όμορφες αναμνήσεις και ευτυχισμένες στιγμές».

TAKHS. «Σύνδεση με τα παιδιά μας».

ΣΩΤΟΣ. «Ποιοτικός χρόνος με τα παιδιά μας και αίσθημα ικανοποίησης».

TZINA. «Τα οφέλη θα ήταν η αλληλεπίδραση με τα παιδιά και η δική μας ενημέρωση».

ΦΙΛΗ. « Η πλήρης ενημέρωση που θα μας βοηθούσε να ενισχύουμε και εμείς από το σπίτι τις δράσεις του σχολείου».

ΗΛΙΔΑ. «Θα ήταν ευκαιρία να δούμε πώς λειτουργούν τα παιδιά μας στο σχολικό τους περιβάλλον. Επίσης θα γνωρίζαμε και γονείς άλλων μαθητών καλύτερα και έτσι θα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε ομαδικά».

ΛΙΝΑ. «Μία τέτοια διαδικασία θα έδινε την ευκαιρία και σε μας τους γονείς να έρθουμε πιο κοντά στο περιβάλλον αλλά και με τα ίδια τα παιδιά μας κάνοντας κάτι ευχάριστο όλοι μαζί».

4.5. Βασικά εμπόδια εμπλοκής

Από τις απαντήσεις των γονέων είναι ξεκάθαρο ότι τα βασικά εμπόδια για την συμμετοχή τους σε περιβαλλοντικές δράσεις που οργανώνονται στους παιδικούς σταθμούς είναι οι εργασιακές τους υποχρεώσεις, το ωράριο εργασίας, και οι απαιτητική καθημερινότητα που συμπιέζει το διαθέσιμο χρόνο για συμμετοχή.

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις.

ΠΙΤΣΑ. «Η έλλειψη χρόνου».

PANDORA. «Η εργασία μου λόγω ωραρίου».

ΜΙΑΤΟΣ. « Λόγω της δουλειάς και των πιεστικών ωραρίων δεν θα μπορούσα τις καθημερινές μέχρι αργά το απόγευμα οπότε θα έπρεπε να γίνει μία δράση μέσα στο σαββατοκύριακο για να μπορέσω να συμμετέχω και εγώ μαζί με το παιδί μου».

ΛΙΑΚΟΣ. « Το ωράριο εργασίας μου».

TAKΗΣ. «Ο χρόνος».

ΣΩΤΟΣ. « Οι επαγγελματικές υποχρεώσεις».

TZINA. «Ο ελεύθερος χρόνος».

ΦΙΛΗ. «Οι αστάθμητοι παράγοντες της καθημερινότητας και η εργασία».

ΛΙΝΑ. «Το βασικό εμπόδιο κάθε γονέα πιστεύω πως είναι το ωράριο του σχολείου σε συνδυασμό με το ωράριο εργασίας κάθε γονέα. Είναι δύσκολο για τον γονέα να παίρνει συνεχώς άδειες για δράση στο σχολείο».

4.6. Προτάσεις-Λύσεις

Στο ερώτημα σχετικά με τις προτεινόμενες λύσεις δεν δόθηκαν απαντήσεις πέραν της πρότασης για υλοποίηση τέτοιων δράσεων εκτός εργασιακού ωραρίου. Η προτεινόμενη αυτή λύση δεν μπορεί να υλοποιηθεί παρά μόνο αν υπάρξει χρηματοδότηση, επιμόρφωση των παιδαγωγών και παροχή κινήτρων που θα ενίσχυαν και την προθυμία των παιδαγωγών να υλοποιούν περιβαλλοντικές δράσεις εκτός του δικού τους εργασιακού ωραρίου. Παραθέτω κάποιες από τις απαντήσεις των γονέων.

ΛΙΑΚΟΣ. «Η προσκόμιση εγγράφου που θα είχε ισχύ στην εργασία μου».

ΣΩΤΟΣ. «Δεν μπορώ να σκεφτώ αυτή τη στιγμή».

TZINA. «Δεν γνωρίζω».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Τι να πω, δεν ξέρω».

ΛΙΝΑ. «Θα μπορούσαν οι παιδαγωγοί να οργανώνουν εκπαιδευτικές δράσεις σχετικές με το περιβάλλον σε ώρες που να είναι βολικές για τους γονείς».

5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ/ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ένα από τα πρώτα συμπεράσματα που φαίνεται να προκύπτουν από αυτή την έρευνα είναι ότι οι γονείς που είναι ευαισθητοποιημένοι απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα, αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία και είναι πρόθυμοι να εμπλακούν σε παιδαγωγικές δράσεις και δραστηριότητες με θέμα το περιβάλλον. Είναι θετικοί να εμπλακούν σε όλες τις φάσεις της δράσης, σχεδιασμό, οργάνωση, υλοποίηση ακόμα και όσοι δεν έχουν συγκεκριμένες δεξιότητες και γνώσεις σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση γιατί τα παιδιά αποκτούν περιβαλλοντικές ευαισθησίες και έρχονται πιο κοντά στην φύση, αξία που θεωρείται ανεκτίμητη και κοινά αποδεκτή. Δεδομένης της αποδοχής που απολαμβάνει σήμερα συνολικά η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος ήταν αναμενόμενη η θετική αυτή στάση. Ωστόσο εξίσου σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της προθυμίας τους για εμπλοκή έχει να κάνει και η φύση της σχέσης τους με τους/τις παιδαγωγούς. Όσο περισσότερο αλληλεπιδρούν τόσο ενισχύεται και η δική τους προθυμία για εμπλοκή. Τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα εξάλλου μιας συμμετοχικής μεθόδου είναι πολλαπλά για τα παιδιά αλλά και για τους ίδιους τους γονείς. Ενισχύεται η περιβαλλοντική συνείδηση σε παιδιά και γονείς, ενισχύεται το αίσθημα απόλαυσης και ικανοποίησης αφού τα παιδιά αυτής της ηλικίας απολαμβάνουν περισσότερο τις δράσεις με την συμμετοχή των γονέων και οι γονείς αντλούν μεγαλύτερη ικανοποίηση όταν δεν είναι μόνο καταναλωτές γνώσης αλλά με την δική τους συμμετοχή αποκτούν και ρόλο παρόχου. Αν και οι εργασιακές τους κυρίως υποχρεώσεις δεν τους επιτρέπουν να έχουν συχνά τέτοιο ενεργό ρόλο στις εκπαιδευτικές διαδικασίες είναι πρόθυμοι να συμμετέχουν σε προγράμματα που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν εκτός εργασιακού ωραρίου.

5.1. Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με τα συμπεράσματα

Αυτή η μελέτη επιβεβαίωσε ότι οι γονείς έχουν ευρύτερες αντιλήψεις για τις συμμετοχικές μεθόδους εκπαίδευσης σε σχέση ίσως με τους/τις παιδαγωγούς αφού οι γονείς ενδιαφέρονται για την ευχαρίστηση των παιδιών της ηλικίας αυτής.

Μια ποιοτική μελέτη εκτός από το να περιγράψει τι συμβαίνει, πρέπει και να προσπαθήσει να κατανοήσει. Είναι σημαντικό λοιπόν να αποκτηθεί μια αίσθηση της βιωμένης πραγματικότητας από τους γονείς. Οι συνεντεύξεις έδειξαν ότι οι γονείς ήταν έτοιμοι να μιλήσουν, και να ανοιχτούν, γεγονός το οποίο διακρίνεται από την διάρκεια που είχαν. Αν και υπήρχε μια αίσθηση απαισιοδοξίας για τα περιβαλλοντικά προβλήματα και το σύστημα εκπαίδευσης η πρόταση για την δική τους εμπλοκή τους φάνηκε πολύ ενδιαφέρον. Μια εκτίμηση της συναισθηματικής κατάστασης των συμμετεχόντων μπορεί να γίνει μόνο στην ποιοτική έρευνα που δίνει την δυνατότητα στον ερευνητή να έχει επαφή πρόσωπο με πρόσωπο. Όπου οι γονείς εξέφρασαν κάποια διστακτικότητα τους απέναντι στην συμμετοχή τους οφειλόταν κυρίως στα πρακτικά προβλήματα και κυρίως τα εργασιακά ή την έλλειψη δεξιοτήτων και γνώσεων.

Παρά τις δυσκολίες που εξέφρασαν οι γονείς σε σχέση με τα εργασιακά εμπόδια και τις εξαντλητικές απαιτήσεις της καθημερινότητας, εμπιστεύονται την αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας συμμετοχικής μεθόδου σε σχέση με την ευχαρίστηση και απόλαυση που μπορεί να δώσει στο παιδί τους αλλά και στους ίδιους. Εξάλλου η κοινωνικοποίηση του παιδιού τους, μεταφράζεται με το μέτρο ικανοποίησης του παιδιού συνεπώς η κοινωνικοποίηση είναι άλλο ένα αποτέλεσμα μιας συμμετοχικής μεθόδου.

Τα ευρήματα της μελέτης ως προς το ερώτημα της συσχέτισης περιβαλλοντικές ανησυχίες γονέων και προθυμία εμπλοκής έδειξαν ότι σχετίζονται άμεσα καθότι αποδείχτηκε μέσα από τις συνεντεύξεις ότι οι γονείς με ενδιαφέρον απέναντι στα περιβαλλοντικά ζητήματα ήταν θετικοί απέναντι στην εμπλοκή τους σε περιβαλλοντικές δράσεις και δραστηριότητες σε όλες τις φάσεις της δράσης από τον σχεδιασμό, την οργάνωση ως την υλοποίηση. Αλλά και οι γονείς με λιγότερες περιβαλλοντικές ανησυχίες θα συμμετείχαν με σκοπό την ευχαρίστηση που θα έδινε η εμπλοκή τους στο παιδί.

Σχετικά με το δεύτερο σκέλος του πρώτου ερευνητικού ερωτήματος που αφορά την συσχέτιση προθυμίας εμπλοκής και σημασίας που αποδίδουν οι γονείς στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία αποδείχτηκε μέσα από τις συνεντεύξεις ότι όλοι οι γονείς έκριναν ιδιαίτερα σημαντική την ηλικία αυτή και εξέφρασαν μεγάλη προθυμία να συμμετέχουν και οι ίδιοι σε περιβαλλοντικές δράσεις μαζί με τα παιδιά.

Όσον αφορά το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με την σχέση που έχουν αναπτύξει οι γονείς με τις/τους παιδαγωγούς και την σχέση που θα είχε αυτή με την προθυμία τους να συμμετάσχουν διαπιστώθηκε ότι μια σχέση περισσότερο συνεργατική και που θα βασίζεται στην αλληλεπίδραση θα τους ωθούσε σε μεγαλύτερη συμμετοχή από την μεριά τους. Ωστόσο δεν απέδωσαν την ευθύνη αποκλειστικά στις/στους παιδαγωγούς αλλά ανέλαβαν και οι ίδιοι μέρος της ευθύνης καθότι οι επαγγελματική τους δραστηριότητα και απαιτητική καθημερινότητα δεν τους δίνει την δυνατότητα μεγαλύτερης προσέγγισης και διεύρυνσης των σχέσεών τους με τις/τους παιδαγωγούς της τάξης.

Ένα ενδιαφέρον θέμα που θα χρειαζόταν περαιτέρω διερεύνηση είναι η φύση της σχέσης μεταξύ γονέων και παιδαγωγών που συνεχώς μεταβάλλεται. Η γνώση που έδινε, παραδοσιακά, προνομιακή θέση στους παιδαγωγούς, δεν είναι πια μόνο προνόμιό τους, και σε ορισμένες περιπτώσεις οι γονείς έχουν πολλά να δώσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία αφού το επίπεδο γνώσης και της κοινωνικής τάξης των γονέων μεταβάλλεται και εξελίσσεται και πολλές φορές να υπερισχύει του επιπέδου γνώσεων και κατάρτισης τις/του παιδαγωγού.

Τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα από την συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον αλλά με εφαρμογή και σε άλλα θέματα έδειξαν ότι όλο το εγχείρημα είναι ζωτικής σημασίας για τα παιδιά αλλά και για τους ίδιους τους γονείς. Τα οφέλη για τα παιδιά είναι πολλαπλά. Πρώτο και κυριότερο το αίσθημα ευχαρίστησης που απορρέει από την παρουσία και συμμετοχή των γονέων. Τα παιδιά στην πρώιμη αυτή ηλικία απολαμβάνουν την παρουσία των γονέων, καλύπτεται η ανάγκη τους για ασφάλεια, διευκολύνεται η κοινωνικοποίηση τους, μαθαίνουν να λειτουργούν ομαδικά και εδραιώνονται περιβαλλοντικές αξίες και συμπεριφορές. Από την μεριά των γονέων τα οφέλη που απορρέουν από την εμπλοκή τους είναι εξίσου σημαντικά. Θα είχαν ποιοτικό χρόνο με τα παιδιά τους, θα ενισχύονταν οι σχέσεις τους με άλλους γονείς αλλά και με τους παιδαγωγούς, θα ενημερώνονταν και οι ίδιοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και τους τρόπους ενίσχυσης της περιβαλλοντικής συνείδησης στα παιδιά τους που είναι το μέλλον του πλανήτη.

Σχετικά με το τελευταίο ερώτημα που επιχειρούσε να εντοπίσει τα βασικά εμπόδια που υπάρχουν και παίζουν καθοριστικό ρόλο στην προθυμία τους για εμπλοκή και στην αποτελεσματικότητα μιας συμμετοχικής διαδικασίας αναδείχθηκαν κυρίως οι επαγγελματικές τους υποχρεώσεις και η απαιτητική καθημερινότητα

Το δεύτερο σκέλος του τελευταίου ερευνητικού ερωτήματος προσπαθούσε να αναδείξει τις ενδεχόμενες λύσεις στα εμπόδια που δημιουργούνται ως προς την δυνατότητα εμπλοκής των γονέων και τις δικές τους προτάσεις που θα διευκόλυναν την υλοποίηση δράσεων με την δική τους συμμετοχή. Οι περισσότεροι γονείς δεν μπορούσαν να σκεφτούν και να προτείνουν κάποιες ενδεχόμενες λύσεις πέραν της υλοποίησης των περιβαλλοντικών δράσεων εκτός εργασιακού ωραρίου. Η λύση αυτή που θα ενίσχυε την δυνατότητα συμμετοχής των γονέων απαιτεί μελετημένο σχεδιασμό και οργάνωση από την μεριά των παιδαγωγών, προϋποθέτει την ανάπτυξη συνεργατικής σχέσης γονέων- παιδαγωγών, την ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των γονέων, και την χρηματοδότηση τέτοιων προγραμμάτων. Θα πρέπει εξάλλου να προηγηθεί μία σχετική επιμόρφωση των παιδαγωγών σε καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και δράσεις που αφορούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση και να δοθούν τα απαραίτητα κίνητρα είτε οικονομικά είτε εργασιακά στους παιδαγωγούς που θα ενίσχυαν την προθυμία τους για σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων εκτός εργασιακού ωραρίου.

5.2. Περιορισμοί της μελέτης

Ο βασικότερος περιορισμός της μελέτης είναι ίσως η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος της έρευνας διότι διεξήχθη εντός του λεκανοπεδίου της Αττικής. Βέβαια αν σκεφτούμε ότι το 40% περίπου του πληθυσμού της Ελλάδας ζει στην Αττική και το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων της είναι εσωτερικοί μετανάστες από πολλά και διαφορετικά μέρη της Ελλάδας, η Αττική είναι σε μεγάλο σχετικά βαθμό αντιπροσωπευτική όλης της χώρας.

Ένας ακόμα περιορισμός αφορά το δείγμα μεταξύ ανδρών και γυναικών με μια υπεροχή των γυναικών για τον λόγο ότι οι μητέρες ενδιαφέρονται περισσότερο για τα εκπαιδευτικά ζητήματα και ζητήματα ανατροφής των παιδιών, διακριτοί ρόλοι που εξακολουθεί να έχει το γυναικείο φύλλο έναντι του αρσενικού.

Επίσης αν και έγινε προσπάθεια να καλυφθεί το δείγμα με όλα τα μορφωτικά και οικονομικά επίπεδα των γονέων είναι σχεδόν στο σύνολο τους μεσαίου μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου.

Άλλος ένας περιορισμός είναι ότι η έρευνα αφορούσε μόνο γονείς των οποίων τα παιδιά είναι προσχολικής ηλικίας και στον χώρο των παιδικών σταθμών. Ωστόσο η απόφαση ήταν μελετημένη καθώς εξυπηρετούσε δύο σκοπούς. Πρώτον να εστιάσει στην ευαίσθητη και ιδιαίτερα καθοριστική ηλικία για την εμφύτευση μιας περιβαλλοντικής συνείδησης και δεύτερον εξυπηρετούσε και την δική μου

επαγγελματική κατάρτιση και εμπειρία καθότι είμαι και εγώ παιδαγωγός προσχολικής ηλικίας και εργάζομαι στον χώρο των παιδικών σταθμών πάνω από δώδεκα έτη.

Ενώ η πρόθεση της εργασίας ήταν να εξετάσει τα πλεονεκτήματα της εμπλοκής των γονέων στις εκπαιδευτικές περιβαλλοντικές δράσεις που μπορούν να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των παιδικών σταθμών επικεντρώθηκε κυρίως στον κοινωνικό τομέα καθώς δεν υπάρχει η ανάλογη ακαδημαϊκή πρόοδος στην Ελλάδα. Η εμπλοκή των γονέων στις περιβαλλοντικές εκπαιδευτικές πρακτικές είναι μια μέθοδος η οποία δεν έχει βρει την ανάλογη ανταπόκριση στην ελληνική εκπαιδευτική κοινότητα συνεπώς τα αποτελέσματά της μπορούν να αξιολογηθούν σε βάθος χρόνου όταν η εφαρμογή συμμετοχικών εκπαιδευτικών μεθόδων με την εμπλοκή των γονέων κριθεί εφαρμόσιμη και αναγκαία.

5.3. Μελλοντικές προοπτικές και ανάγκη για περαιτέρω μελέτη

Μέσα από την έρευνα αναδείχτηκαν πολλά ζητήματα για περαιτέρω μελέτη. Μεταξύ των πιο σημαντικών είναι, το ερώτημα σχετικά με τα κίνητρα που θα μπορούσαν να κινητοποιήσουν την εμπλοκή των γονέων. Απαιτείται περαιτέρω έρευνα ώστε να εκτιμηθούν οι ανάγκες των γονέων, δεδομένου ότι σε κάποιες περιπτώσεις φαίνεται να έχουν περισσότερες γνώσεις σε περιβαλλοντικά θέματα από τους ίδιους τους παιδαγωγούς και να είναι πιο ευαισθητοποιημένοι.

Ένα άλλο ερώτημα που προκύπτει είναι πως θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν οι παιδαγωγοί ώστε να σχεδιάζουν και να υλοποιούν περισσότερες συμμετοχικές δράσεις που αφορούν κυρίως την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Χρειάζεται περισσότερη μελέτη για να προσδιοριστούν οι πηγές άγχους των παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας και οι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσαν να περιοριστούν. Μια περαιτέρω μελέτη θα μπορούσε να γίνει σε σχέση με τον τρόπο που αλληλεπιδρούν γονείς και παιδαγωγοί και τη φύση των σχέσεων μεταξύ τους που συνεχώς μεταβάλλεται καθώς η γνώση διαχέεται και αποδυναμώνοντας σταδιακά την θέση των παιδαγωγών. Θα μπορούσαν να σχεδιαστούν περισσότερες μελέτες με γονείς και παιδαγωγούς με την συμμετοχή ψυχολόγων, ώστε να ερευνηθεί ο αντίκτυπος των συμμετοχικών πρακτικών στην αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης μεταξύ των παιδιών των οποίων ενεπλάκησαν οι γονείς στην εκπαιδευτική διαδικασία και των παιδιών των οποίων οι γονείς απουσίαζαν από την συμμετοχική διαδικασία. Αυτό θα βοηθούσε να αξιολογηθεί η

αποτελεσματικότητα της συμμετοχικής διαδικασίας σε θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Ίσως μια μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να επικεντρωθεί στον τρόπο με τον οποίο η εμπλοκή των γονέων έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα και τους τρόπους ένταξης της στο παιδαγωγικό πρόγραμμα των παιδικών σταθμών.

Θα μπορούσε να ερευνηθεί οι τρόποι συντονισμού παιδαγωγών που ασχολούνται με θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και περιλαμβάνουν την εμπλοκή των γονέων και των υπόλοιπων παιδαγωγών με σκοπό μια στενότερη συνεργασία που θα τους επέτρεπε να μοιραστούν καινοτόμες ιδέες και σχετικές εμπειρίες και η αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας συνεργασίας.

Η συνεργασία γονέων και παιδαγωγών είναι ιδιαίτερα σημαντική για να πετύχει η εκπαίδευση με συμμετοχική μορφή και είναι ένας τομέας που δεν έχει απασχολήσει την εκπαιδευτική κοινότητα στην Ελλάδα αλλά και το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο.

Η συνεργασία θα μπορούσε να περιλαμβάνει:

Την διοργάνωση εργαστηρίων με γονείς και παιδαγωγούς που θα μπορούσαν να ταιριάζουν στο πρόγραμμα των γονέων ακόμα και εκτός σχολικού ωραρίου.

Την διοργάνωση σεμιναρίων για τους λιγότερο καταρτισμένους παιδαγωγούς που θα τους ενισχύσουν με γνώσεις για τις καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, γεγονός που θα ενίσχυε την υλοποίηση περιβαλλοντικών δράσεων με την εμπλοκή των γονέων.

5.4.Τελική παρατήρηση

Στη σημερινή εποχή που βάλλεται από προβλήματα περιβαλλοντικά, κοινωνικά, πολιτικά, κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση της συνεργασίας, της ομαδικότητας σε ένα πλαίσιο που η προσωπικότητα του ατόμου αναβαθμίζεται. Παράλληλα η σχολική ζωή και το σχολικό περιβάλλον οφείλει να αναβαθμιστεί και να καταστήσει όλους τους εμπλεκόμενους πρωταγωνιστές στην γνώση και στην εξέλιξη, οι οποίοι θα σχεδιάζουν τη δράση τους και θα διαχειρίζονται συνεργατικά την γνώση για τον περιβάλλοντα κόσμο. Από την μεριά του σχολείου, οφείλει να πάρει την μορφή ενός συστήματος που η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση θα έχει βασικό ρόλο και θα διασφαλίζει την συνολική ευημερία των παιδιών, των γονέων αλλά και των δασκάλων. Η ενεργός συμμετοχή των γονέων παίρνει μορφή παιδαγωγικής οντότητας, και γίνεται αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας, διαμορφώνοντας συνθήκες που ενισχύουν την κοινωνικής δράσης και την συνεργασία.

Βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική εισαγωγή συνεργατικών προσεγγίσεων στο σχολείο είναι η συνεχόμενη κατάρτιση και υποστήριξη των παιδαγωγών και των εκπαιδευτικών, ακολουθεί η προετοιμασία των οικογενειών και των μαθητών και τέλος μπορεί να ολοκληρωθεί με τη διαμόρφωση μιας κατάλληλης παιδαγωγικής ατμόσφαιρας που να καλλιεργεί τη διαφοροποιημένη προσέγγιση, να ενισχύει την επικοινωνία, να στηρίζει τις διαφοροποιημένες ανάγκες παιδιών και γονέων και να καλλιεργεί την διάθεση για έρευνα και δημιουργία.(Χρυσοφίδης, 2010: 124)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Α.ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

- Ascher C.(1988).Improving the school-home connection for poor and minority students. *The Urban Review*, 20, 109-123.
- Arksey H.& Knight P.(1999).*Interviewing for Social Scientists: An Introductory Resource with Examples*. London: Sage.
- Baxter P.& Jack,S.(2008). Qualitative case study methodology: study design and implementation for novice researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544-559. <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR13-4/baxter.pdf>
- Bronfenbrenner U.(1989).Ecological systems theory. In:R.Vasta (Ed.), *Annals of child development, Six Theories of Child Development: Revised Formulations and Current Issues* 6, 187-249. Greenwich, CT: JAI.
- Bryman A.(2012).*Social Research Methods* (4th ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Bryman A,&Burges B.(1994).Developments in qualitative data analysis: an introduction. In Bryman, A & Burgess, B. (Eds.). *Analyzing qualitative data*, (pp. 1-17). London: Routledge
- Campbell T.(1997).Technology, multimedia and qualitative research in education. *Journal of Research on Computing in Education*.30(2),122-132. <https://eric.ed.gov/?id=EJ564170>
- Creswell J & Miller D (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*,39(3), 124-131.
<http://www.cusag.umd.edu/documents/workingpapers/classicalethnomethods.pdf>

- Drever, E. (1995). *Using Semi-Structured Interviews in Small Scale Research. A Teachers' Guide*. Glasgow: Scottish Council for Research in Education.
- Easton D. (1965). *An approach to the analysis of political systems*. Cambridge University Press.
- Eccles J.S. & Harold, R. D. (1993). Parent-school involvement during the early adolescent years. *Teachers College Record*, 94(3), 568–587.
https://www.researchgate.net/publication/233896430_Parent-School_Involvement_during_the_Early_Adolescent_Years.
- Epstein J. L. (Ed.). (2009). *School, family, and community partnerships: your handbook for action* (3rd ed). Thousand Oaks, Calif: Corwin Press.
- Goodall J & Montgomery C. (2014). Parental involvement to parental engagement: A continuum. *Educational Review*, 66(4), 399–410.
<https://doi.org/10.1080/00131911.2013.781576>
- Guba E.G & Getzels E.G. (1957). Social behavior and the administrative process. *School Review*, 65(2), 423–441.
- Hampel B., Holdsworth R & Boldero J. (1996). The Impact of Parental Work Experience and Education on Environmental Knowledge, Concern and Behaviour among Adolescents. *Environmental Education Research*, 2(3), 287–300
- Hoover-Dempsey, K.V., Walker, J.M.T., & Sandler, H.M. (2003). What Motivates Parents to Become Involved in Their Children's Education. *The LSS Review*, 2(1), 6–7
- Hoover-Dempsey K. & Sandler H. (1995). Parental involvement in children's education: Why does it make a difference? *Teachers College Record*, 97 (2), 310–331.
- Hornby G. & Lafaele R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational review*, 63(1), 37–52. Διαθέσιμο στο: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00131911.2010.488049>
- Isaacs A. (2014). An overview of qualitative research methodology for public health researchers. *International Journal of Medicine and Public Health*, 4(4), 318–323

<http://www.ijmedph.org/article.asp?issn=2230->

8598;year=2014;volume=4;issue=4;spage=318;epage=323;aulast=Isaacs

- Jeynes W. H.(2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban education*, 42(1), 82-110
<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0042085906293818>.
- Kvale S. (1996). *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks Ca: Sage Publications.
- Mandarakas, M. (2014). Teachers and Parent—School Engagement: International Perspectives on Teachers' Preparation for and Views about Working with Parents. *Global Studies of Childhood*, 4(1), 21–27.
<https://doi.org/10.2304/gsch.2014.4.1.21>
- Montessori, M. (1995). *The Absorbent Mind: A Classic in Education and Child Development for Educators and Parents*. Holt Paperbacks.
- Montessori, M. (2012). *The Montessori Method Scientific Pedagogy as Applied to Child Education in 'The Children's Houses'*. Kindle Edition.
- Morrow S. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counselling psychology. *Journal of Counselling Psychology*, 52(2), 250-260.
http://www.safranlab.net/uploads/7/6/4/6/7646935/quality_trustworthiness_2005.pdf
- New, R.S. (2006). Reggio Emilia: Μια Προσέγγιση ή Μια Στάση Ζωής. Στο Roopnarine, J.L., & Johnson, J.E. (επιμ.), *Ποιοτικά Προγράμματα Προσχολικής Εκπαίδευσης: Παραδείγματα από τη Διεθνή Πρακτική* (μτφ. Ρ. Λαμπρέλλη), σ.σ. 647-679. Αθήνα. Παπαζήση
- Oostdam, R., & Hooge, E. (2013). Making the difference with active parenting; forming educational partnerships between parents and schools. *European Journal of Psychology of Education*, 28(2), 337–351.
<https://doi.org/10.1007/s10212-012-0117-6>
- Patton, M. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. *Health Services Research*, 34(5), 1189-1208.
<https://www.uic.edu/sph/prepare/courses/chsc433/patton.pdf>

- Piaget, J. (2001). *The Language and Thought of the Child*. Taylor & Francis Ltd.
- Piaget, J., & Barbel Inhelder. (1969). *The Psychology Of The Child*. Basic Books.
- Pieridou, M., & Phtiaka, E. (2012). Qualitative methodology and inclusion: Questions and Reflexions. *12th conference of the pedagogical Society of Cyprus*. University of Institutional RepositoryCyprus, 8-9 June. Nicosia. http://www.pek.org.cy/Proceedings_2012/papers/eniaia_ekpaidefsi/Pieridou&Phtiaka.pdf
- Ross, K. (2005). *Sample design for educational survey research*. Paris: UNESCO. http://www.unesco.org/iiep/PDF/TR_Mods/Qu_Mod3.pdf
- Tilbury, D. (1994). The Critical Learning Years for Environmental Education, in R.A. Wilson (Ed.), *Environmental Education at the Early Childhood Level*, Washington DC: North American Association for Environmental Education, 11-13.
- UNESCO-UNEP, (1985). International Environmental Education Programme. Environmental Education Series No 17
- Wadsworth, B. J. (2003). *Piaget's Theory of Cognitive and Affective Development: Foundations of Constructivism*. Pearson College Div.
- Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization*. London: Oxford University Press.
- Wilson, R.A., (1996). Starting Early: Environmental Education During the Early Childhood Years. ERIC Digest, ERIC Clearinghouse.
- Wilson, R. (2008). *Nature and young children. Encouraging creative play and learning in natural environments*. New York: Routledge.

B. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- Βασιλούδης, Ι. et al. (2010). Ο ρόλος των γονέων στα πλαίσια του αειφόρου σχολείου. *4ο Συμπόσιο της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Αθήνα.*
- Γεωργίου, Σ. (2000). Σχέση σχολείου – οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Γεωργόπουλος, Α. (2014). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, *Ζητήματα Ταυτότητας*. Αθήνα: Gutenberg, 56-62.
- Δημητρίου, Α. (2009). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Περιβάλλον, Αειφορία. Θεωρητικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Edwards, C., Gandini, G., & Forman, G. (2006). *Reggio Emilia: Οι χίλιες γλώσσες των παιδιών προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα, Πατάκης
- Ευσταθιάδου Π. (2018). Καλλιέργεια Συναισθηματικής Νοημοσύνης Μαθητών Νηπιαγωγείου. Εφαρμογή ενός Σχεδίου Εργασίας με Θέμα την Ανακύκλωση. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
<https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/19186/%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%95%CE%A5%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%98%CE%99%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. (2011). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Καζαντζή, Ε., Δογκάκης, Π., & Χατζηγιαννάκης, Γ. (2018). Η χρήση της τεχνολογίας στην τάξη και πόσο. Πάτρα.
- Κόκκοτας, Π. Β. (1998). *Σύγχρονες Προσεγγίσεις στη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών. Η εποικοδομητική προσέγγιση της διδασκαλίας και της μάθησης*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Κουφού, Ε. (2018). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και μέθοδος project: Ένα παράδειγμα εφαρμογής με θέμα το νερό. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
<https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/18504/%ce%94%ce>

%99%ce%a0%ce%9b%ce%a9%ce%9c%ce%91%ce%a4%ce%99%ce%9a%ce%97%20%ce%9a%ce%bf%cf%85%cf%86%ce%bf%cf%8d%20%ce%95%ce%bb%ce%ad%ce%bd%ce%b7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Κυριακίδου, Β. (2023). Η αειφορία στο νηπιαγωγείο: Απόψεις και πρακτικές εκπαιδευτικών για την διδασκαλία θεμάτων παιδικής εργασίας. Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Μανιώτη, Μ. (2019). Η συνεισφορά των γονέων στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. *Επιστήμες της Αγωγής, (1)*, 57-70.
- Ματσαγγούρας, Η.Γ.(2001). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και Μάθηση, για το καθημερινό μάθημα, το ολοήμερο σχολείο και για τα περιβαλλοντικά, τα πολιτιστικά και τα ευρωπαϊκής συνεργασίας προγράμματα*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ματσαγγούρας, Η.(2003). *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*. Αθήνα: Γρηγόρης
- Μόκα, Ι., & Παναγάκου, Κ. (2023). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Αξιολόγηση και ανάλυση της παρούσας κατάστασης και προτάσεις αναβάθμισης. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.
- Μπιρμπίλη, Μ., & Καμπέρη, Ε. (2007). Οι γιορτές στο σύγχρονο νηπιαγωγείο: Πηγή ευχαρίστησης ή άγχους. Στα Πρακτικά του συνεδρίου «*Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας*», σ. 17-20.
<http://conf2007.edu.uoi.gr/Praktika/152-242.pdf>.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2006). *Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις στην επικοινωνία σχολείου, οικογένειας, κοινότητας*. Αθήνα: Ατραπός.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2007). *Σχολείο, οικογένεια και κοινότητα: αναπτύσσοντας τη συνεργασία*. Αθήνα: Ατραπός.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2009). *Συνεργασία σχολείου, οικογένειας και κοινότητας: θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Μυλωνάκου – Κεκέ, Η. (2017). 5. Σχέσεις Σχολείου, Οικογένειας και Κοινότητας με κοινωνικο-παιδαγωγικό προσανατολισμό: Εκκινώντας την έρευνα από τους εκπαιδευτικούς / Relationships between School, Family and Community with a social pedagogical focus: *Commencing the research with teachers*. *Επιστήμες Αγωγής, (2)*, 84-113.
<https://ejournals.lib.uoc.gr/index.php/edusci/article/view/70>.

- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2019). *Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα: Συνεργασία, Ενδυνάμωση και Ανάπτυξη*. Αθήνα: Αρμός.
- Νικητοπούλου Μ.(2023). Οι καινοτόμες προσεγγίσεις στους παιδικούς σταθμούς της Ελβετίας και τα αποτελέσματα αυτών στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών. Αθήνα Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.
https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/4668/Nikitopoulou_21568.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Παπαβασιλείου, Β. (2015). *Αειφόρος Ανάπτυξη και Εκπαίδευση: Το πολυδιάστατο μιας σχέσης*. Αθήνα: Διάδραση
- Παπαβασιλείου, Β., (2011). *Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στις επιστήμες της αγωγής* Έκδοση: Πεδίο
- Σαμουρκατζίδου Δ.(2020). Η εμπλοκή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία του Νηπιαγωγείου. Η περίπτωση της σχολικής γιορτής με την χρήση του μοντέλου LESSON-STUDY και την εφαρμογή PROJECT. Αλεξανδρούπολη. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
http
s://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/12655/1/SamourkasidouD_2020%20.pdf
- Σταμέλος, Δ. (2019). Οι απόψεις των γονέων των μαθητών/ριών των Α' και Δ' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
<https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/21207/%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%9F%CE%A3%20%CE%94.%20%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Τζιτζινίκα, Ο. (2021). Τα περιβαλλοντικά προγράμματα στην προσχολική εκπαίδευση: Απόψεις γονέων των νηπίων στα σχολεία της Ρόδου. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
<https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/22376/%ce%94%ce%b9%cf%80%ce%bb%cf%89%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae%20%ce%95%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b1%20%20%20%20%20%ce%9f%ce%9b%ce%93%ce%91%20%ce>

%a4%ce%96%ce%99%ce%a4%ce%96%ce%99%ce%9d%ce%99%ce%9a
%ce%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Τσαμκάκη Χ. (2023). Ο ρόλος της οικογένειας στην προσχολική περιβαλλοντική εκπαίδευση. Μια διδακτική παρέμβαση με θέμα την αλλαγή. Φλώρινα. Πανεπιστήμιο Δ.Μακεδονίας.
<https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3366/ChristinaTsa%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Επιστολή στην Διοίκηση των Παιδικών Σταθμών

Προς τον διευθυντή/υπεύθυνο

.....

Αθήνα 10 Ιανουαρίου 2025

Αγαπητέ κύριε/κυρία,

Στο πλαίσιο του ερευνητικού μου έργου που αποτελεί μέρος του μεταπτυχιακού μου «Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία» του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, θα ήθελα να σας ζητήσω να μου επιτρέψετε την πρόσβαση στο χώρο του παιδικού σταθμού για περιορισμένο διάστημα για τους σκοπούς των σπουδών μου. Η έρευνά μου απαιτεί να πάρω

συνέντευξη από 12-15 γονείς. Οι ημερομηνίες μπορούν να οριστούν από εσάς, για την διευκόλυνσή σας.

Για λόγους δεοντολογίας θα τηρηθεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων καθώς και η εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της μεταπτυχιακής μου εργασίας.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την κατανόησή σας.

Με εκτίμηση,

Βικάτου Αθηνά

Απόφοιτος του τμήματος Αγωγής στην πρόωμη προσχολική ηλικία

ΤΕΙ Αθηνών

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κινητό:

I

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Έντυπο συγκατάθεσης για συμμετοχή στην έρευνα

Τίτλος έρευνας

«Καινοτόμες Παιδαγωγικές προσεγγίσεις για το περιβάλλον στο πλαίσιο των παιδικών σταθμών και η εμπλοκή των γονέων»

Ονοματεπώνυμο Ερευνήτριας: Βικάτου Αθηνά

Ονοματεπώνυμο Επιβλέποντος. Κ. Ρουσσάκης Ιωάννης

- 1. Επιβεβαιώνω ότι έχω διαβάσει και κατανοήσει το συνημμένο ενημερωτικό σημείωμα για την παραπάνω μελέτη. Είχα την ευκαιρία να εξετάσω τις πληροφορίες και να κάνω ερωτήσεις οι οποίες μου απαντήθηκαν με ικανοποιητικό τρόπο.*
- 2. Καταλαβαίνω ότι η συμμετοχή μου είναι εθελοντική και ότι είμαι ελεύθερος/η να αποσυρθώ οποιαδήποτε στιγμή χωρίς να δώσω οποιοδήποτε λόγο, χωρίς καμία συνέπεια στον εαυτό μου.*
- 3. Συμφωνώ τα ανώνυμά μου δεδομένα να χρησιμοποιηθούν μόνο σε σχέση με τον συγκεκριμένο σκοπό της έρευνας και σε παρεπόμενα εξ αυτής άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά.*
- 4. Συμφωνώ να πάρω μέρος σε αυτή την έρευνα.*

Όνομα Συμμετέχοντα

Ημερομηνία

Υπογραφή

Όνομα ερευνητού

Ημερομηνία

Υπογραφή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Ενημερωτικό Σημείωμα

Στα πλαίσια ενός ερευνητικού προγράμματος που γίνεται ως μέρος των μεταπτυχιακών μου σπουδών διεξάγουμε μια έρευνα για τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της εμπλοκής των γονέων σε παιδαγωγικές δραστηριότητες και δράσεις που αφορούν το περιβάλλον. Πρόκειται για ένα καινούριο σχετικά πεδίο έρευνας για το οποίο δεν έχουμε πολλά στοιχεία γι' αυτό η συνεισφορά σας είναι πραγματικά πολύτιμη.

Η συνέντευξη αυτή θα αξιοποιηθεί αποκλειστικά και μόνο στα πλαίσια των σπουδών μου, είναι ανώνυμη και θα τηρηθεί πλήρης εχεμύθεια για το περιεχόμενο και για τις προσωπικού χαρακτήρα πληροφορίες. Μπορείτε να απαντήσετε ελεύθερα. Δεν υπάρχει σωστό ή λάθος. Υπάρχει μόνο η δική σας γνώμη και αυτή μας ενδιαφέρει.

Θα μαγνητοφωνήσουμε τη συνέντευξή μας με τη συγκατάθεσή σας. Ευχαριστώ προκαταβολικά για το χρόνο που θα διαθέσετε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Δημογραφικά στοιχεία Γονέα

1. Φύλο : _____
2. Ψευδώνυμο : _____
3. Ηλικία : _____
4. Οικογενειακή Κατάσταση: _____ Παιδιά: _____ αγόρια _____ κορίτσια _____
5. Μόνιμος τόπος διαμονής σας τώρα : _____ Athens
6. Επίπεδο εκπαίδευσης: _____ Πρωτοβάθμια _____ Δευτεροβάθμια _____ Τριτοβάθμια
7. Επάγγελμα : _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε**Κατάλογος Γονέων****ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ Α**

ψευδώνυμο	φύλλο	ηλικία	Οικ.κατάστασ η	παιδιά	κατοικία	επίπεδο εκπαίδευσης	επάγγελμα
ΛΙΝΑ	γυναίκα	34		2	θρακομακεδόνες	τριτοβάθμια	εκπαιδευτικός
ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡ Α	γυναίκα	43	έγγαμη	2	θρακομακεδόνες	τριτοβάθμια	οικιακά
ΜΑΡΙΛΟΥ	γυναίκα	38	έγγαμη	2	θρακομακεδόνες	τριτοβάθμια	στρατιωτικός
ΗΛΙΔΑ	γυναίκα	44		2	θρακομακεδόνες	τριτοβάθμια	δασκάλα

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ Β

ψευδώνυμο	φύλλο	ηλικία	Οικ.κατάστασ η	παιδιά	κατοικία	Επίπεδο εκπαίδευσης	επάγγελμα
ΛΙΑΚΟΣ	άνδρας	37	έγγαμος	2	Αχαρνές	δευτεροβάθμια	Ιδ.υπάλληλος
ΜΙΛΤΟΣ	άνδρας	40	έγγαμος	3	Αχαρνές	τριτοβάθμια	Ιδ.υπάλληλος
PANDORA	γυναίκα	39		2	Αχαρνές	δευτεροβάθμια	άνεργη
ΡΙΤΣΑ	γυναίκα	35		2	Αχαρνές	δευτεροβάθμια	τεχνήτρια

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ Γ

ψευδώνυμο	φύλλο	ηλικία	Οικ.κατάστασ η	παιδιά	κατοικία	Επίπεδο εκπαίδευσης	επάγγελμα
ΦΙΛΗ	γυναίκα	38	έγγαμη	1	Πετρούπολη	τριτοβάθμια	Δασκάλα χορού
ΤΖΙΝΑ	γυναίκα	34	έγγαμη	1	Πετρούπολη	τριτοβάθμια	μαία
ΣΩΤΟΣ	άνδρας	43	έγγαμος	2	Πετρούπολη	τριτοβάθμια	Ιδ.υπάλληλος
ΤΑΚΗΣ	άνδρας	30		2	Πετρούπολη	δευτεροβάθμια	Ιδ.υπάλληλος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

Ερωτήσεις σε γονείς

1. Τα τελευταία χρόνια γίνεται λόγος για την περιβαλλοντική κρίση. Ποια είναι η άποψή σας για το συγκεκριμένο θέμα?
2. Θεωρείτε σημαντική τη περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία?
3. Ποια είναι η φύση της σχέσης σας με τις παιδαγωγούς? Υφίσταται κάποια μορφή συνεργασίας και πάνω σε τι θέματα?
4. Πως θα σας φαινόταν αν σας ζητούσαν να αλληλεπιδράσετε στο παιδαγωγικό πρόγραμμα?
5. Υλοποιούνται δράσεις στο χώρο του παιδικού σταθμού όπου ζητείται η δική σας εμπλοκή? Παρακαλώ μιλήστε μου λίγο για την εμπειρία σας.
6. Πως θα αντιδρούσατε αν ο παιδικός σταθμός σας πρότεινε να εμπλακείτε σε παιδαγωγικές δράσεις που αφορούν το περιβάλλον?
7. Σε ποια από τις παρακάτω φάσεις θα σας ενδιέφερε να συμμετέχετε? στον σχεδιασμό μιας περιβαλλοντικής δραστηριότητας, στην οργάνωση ή στην υλοποίηση?
Αναφέρετέ μου τους λόγους της προτίμησής σας
8. Θεωρείτε ότι είναι χρήσιμη μια τέτοιου είδους παιδαγωγική μέθοδος σε θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης?
9. Ποιά είναι κατά την γνώμη σας τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που θα απέρρεαν από μια τέτοια συμμετοχική διαδικασία για τα παιδιά?
10. Ποια είναι κατά την γνώμη σας τα οφέλη που θα απέρρεαν για εσάς τους γονείς?
11. Ποια είναι τα βασικά εμπόδια από μέρους σας που δεν θα σας επέτρεπαν να εμπλακείτε?
12. Θα μπορούσατε να κάνετε μερικές προτάσεις που θα ενθάρρυναν την εμπλοκή σας?

13. Ποια νομίζετε είναι τα βασικά εμπόδια υλοποίησης συμμετοχικών προγραμμάτων από την μεριά των παιδικών σταθμών ?

14. Έχετε κάτι να προσθέσετε?

ΠΑΡΑΤΗΜΑ Ζ

Συσχέτιση ερευνητικών ερωτημάτων με τα ερωτηματολόγια

Ερευνητικό ερώτημα

Βαθμός ευαισθητοποίησης γονέων σε περιβαλλοντικά ζητήματα, η σημαντικότητα που αποδίδουν στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία

Αριθμός ερώτησης EP. 1, EP.2.

Ερευνητικό ερώτημα

Σύνδεση ευαισθητοποίησης και απόδοσης σημαντικότητας με προθυμία συμμετοχής

Αριθμός ερώτησης EP.1, EP.2,EP.6

Ερευνητικό ερώτημα

Σχέσεις γονέων παιδαγωγών και συσχέτιση προθυμίας εμπλοκής με σχέσεις συνεργασίας και αλληλεπίδρασης

Αριθμός ερώτησης EP.3,EP.4,EP.5,EP6,

Ερευνητικό ερώτημα

Οφέλη και πλεονεκτήματα από μια συμμετοχική μέθοδο για παιδιά και γονείς

Αριθμός ερώτησης EP.9, EP. 10, EP. 11

Ερευνητικό ερώτημα

Σε ποια φάση της δράσης υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον συμμετοχής και γιατί

Αριθμός ερώτησης EP.7, EP.8

Ερευνητικό ερώτημα

Εμπόδια εμπλοκής και υλοποίησης συμμετοχικών δράσεων

Αριθμός ερώτησης EP.12,EP.13,EP.14

Τυχόν αναπάντεχα ευρήματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η

ΣΥΣΧΕΤΗΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ

Θέμα: *Βαθμός ευαισθητοποίησης γονέων σε περιβαλλοντικά ζητήματα*

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις των γονέων

ΨΕΥΔΩΝΥΜΑ

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Δυστυχώς η ανθρώπινη δραστηριότητα καταστρέφει τα πάντα. Δεν νοιάζεται ο άνθρωπος για το μέλλον του πλανήτη. Όλα έχουν να κάνουν με τον οικονομικό παράγοντα και το κέρδος. Ξεκίνησε η περιβαλλοντική κρίση μετά τη βιομηχανική επανάσταση και όσο πάει χειροτερεύει παρόλες τις προσπάθειες που κάνουν οι επιστήμονες με την ανάπτυξη τεχνολογικών λύσεων».

ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Η περιβαλλοντική κρίση είναι μια συζήτηση που έντονα απασχολεί την ανθρωπότητα καθώς η επιπτώσεις της κάνουν έντονη την παρουσία τους στις ζωές μας. Η παραπεταμένη ανομβρία, οι έντονα υψηλές θερμοκρασίες τους θερινούς μήνες οδηγούν σε δασικές πυρκαγιές μολύνοντας ακόμη περισσότερο το περιβάλλον, ροκανίζοντας ταυτόχρονα τις πηγές οξυγόνου. Λίγα από τα όσα βέβαια συμβαίνουν στη ζωή μας».

ΛΙΝΑ. «Η κρίση του περιβάλλοντος τα τελευταία χρόνια είναι εμφανής κυρίως με την αλλαγή του κλίματος και πρόκειται για ένα πολύ ανησυχητικό φαινόμενο για το μέλλον τη ζωή μας όλο και περισσότερο».

Σχόλια Όλοι οι γονείς έχουν γνώση του περιβαλλοντικού προβλήματος και είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι.

Θέμα: *Απόδοση σημαντικότητας περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην προσχολική*

Ηλικία

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις των γονέων

ΨΕΥΔΩΝΥΜΑ

ΡΙΤΣΑ. «Ναι θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντική, γιατί τα παιδιά μαθαίνουν να φροντίζουν το περιβάλλον το οποίο μεγαλώνουν και ζουν».

PANDORA. «Ναι από μικρή ηλικία πρέπει να μαθαίνουν τα παιδιά για το περιβάλλον».

ΜΙΑΤΟΣ. «Ναι είναι σημαντικό από την προσχολική ηλικία να ενημερώνουμε τα παιδιά μας για το περιβάλλον, τα οφέλη της φύσης και πώς μπορούμε να την προστατεύουμε και να τη διατηρήσουμε ακέραια από γενιά σε γενιά».

ΛΙΑΚΟΣ. «Βέβαια είναι πάρα πολύ σημαντική».

TAKΗΣ. «Ναι είναι πάρα πολύ σημαντική».

ΣΩΤΟΣ. «Ναι θα μπορούσαν τα παιδιά να ξεκινήσουν από αυτή την ηλικία την περιβαλλοντική τους εκπαίδευση».

TZINA. «Βέβαια, όλα ξεκινάνε από την προσχολική ηλικία για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των παιδιών σε αυτά τα θέματα».

ΦΙΛΗ. «Σίγουρα η περιβαλλοντική εκπαίδευση θα πρέπει να ξεκινάει από νωρίς ώστε να μπορεί να γίνει μέρος της καθημερινότητάς τους και τρόπος ζωής».

ΗΛΙΔΑ. «Πάρα πολύ σημαντική. Από μικρά τα παιδιά είναι απαραίτητο να γνωρίζουν και να αγαπήσουν το περιβάλλον για να έρθει ως φυσική συνέπεια η φροντίδα του».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Ναι φυσικά. Όσο πιο νωρίς εκπαιδεύονται τα άτομα τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν να αποκτήσουν σωστές αρχές προς το περιβάλλον, εξάλλου σύμφωνα με τους ψυχοδυναμικούς, η ανάπτυξη και η διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού ολοκληρώνεται μέχρι την προσχολική ηλικία των 5 ετών».

ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Θεωρώ πως είναι χρήσιμο τα παιδιά μας να λαμβάνουν αγωγή και να υιοθετούν από μικρή ηλικία πρακτικές για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους μακροπρόθεσμα πολλώ δε για ζητήματα που αφορούν τη διαβίωσή τους».

ΛΙΝΑ. «Θεωρώ πώς η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία επιβάλλεται καθώς η νέα γενιά οφείλει να μάθει να σέβεται το περιβάλλον για να αποφευχθούν χειρότερες συνέπειες».

Σχόλια

Οι γονείς κρίνουν όλοι πολύ σημαντική την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία.

Θέμα: Σχέσεις γονέων-παιδαγωγών/εμπειρία εμπλοκής.

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις

ΨΕΥΔΩΝΥΜΑ

ΤΑΚΗΣ. «Καλά μέχρι στιγμής. Δεν υφίσταται ιδιαίτερη συνεργασία».

ΣΩΤΟΣ. «Έχουμε καθημερινή επαφή και επικοινωνία. Ανταποκρινόμαστε πρόθυμα στις υποδείξεις και στις παρατηρήσεις τους».

ΤΖΙΝΑ. «Όχι δεν υπάρχει κάποια συνεργασία».

ΦΙΛΗ. «Είμαι μαμά ενός μικρού κοριτσιού και ως εκπαιδευτικός και η ίδια γνωρίζω πόσο σημαντική είναι η συμβολή του σχολείου και των δασκάλων στη ζωή των παιδιών, οπότε είμαι πάντα πρόθυμη να συνεργαστώ μαζί τους σε ότι προκύψει».

ΗΛΙΔΑ. «Συνεργαζόμαστε κυρίως σε θέματα λειτουργικά του σχολείου».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Υπάρχει πολύ καλή επικοινωνία αλλά δυστυχώς λόγω του πολύ πιεσμένου προγράμματος δηλαδή έλλειψης χρόνου δεν έχει γίνει ακόμα κάποια δράση. Έχουν τεθεί όμως προτάσεις».

ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Είμαι μητέρα ενός μικρού παιδιού και είναι η πρώτη επαφή με τις παιδαγωγούς. Η συνεργασία μας εξελίσσεται χωρίς δυσκολίες και ως τώρα αφορούσε κυρίως την ομαλή ένταξη του παιδιού στη σχολική μονάδα».

ΛΙΝΑ. «Η σχέση με τις παιδαγωγούς είναι αρκετά στενή όσον αφορά τη συμπεριφορά του παιδιού τόσο απέναντί τους όσο και στους συμμαθητές τους» .

ΜΙΛΤΟΣ. «Από όσο μπορώ να σκεφτώ όχι είναι η απάντηση. Η μοναδική εμπλοκή του γονέα αν θεωρείται αυτό εμπλοκή είναι η παρουσία μας στις εκδηλώσεις που γίνονται για τα παιδιά».

ΛΙΑΚΟΣ. «Ναι μία φορά. Σε μια γιορτή. Ένιωσα χρήσιμος και δημιουργικός. Χάρηκα που προσέφερα το χρόνο μου σε ότι αφορά το παιδί μου».

ΤΖΙΝΑ. «Μέχρι στιγμής δεν έχουμε κάποιο ενεργό ρόλο πέρα από τις ενημερώσεις από τις παιδαγωγούς».

ΦΙΛΗ. «Προς το παρόν δεν έχει προκύψει κάτι στο οποίο να ζητηθεί η συμμετοχή μου».

ΗΛΙΔΑ. «Ένα σεμινάριο όσο αφορά όμως τις σχέσεις γονέα παιδιού».

ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Σε αυτό το μικρό χρονικό διάστημα της φοίτησης του παιδιού μου η βαρύτητα έχει δοθεί στην ομαλή ένταξη και στην προσαρμογή του».

ΛΙΝΑ. «Η εμπλοκή μας σε δράσεις του παιδικού σταθμού είναι μικρή. Δεν μας έχει ζητηθεί να συμμετάσχουμε σε κάποια δράση παρά μόνο σε κάποιες σχολικές γιορτές όπου παρακολουθήσαμε και φτιάξαμε μετά κάτι μαζί με το παιδί».

Σχόλια

Φαίνεται από τα αποσπάσματα ότι οι σχέσεις μεταξύ παιδαγωγών και γονέων είναι τυπική και περιορίζεται σε θέματα λειτουργικά και σε ότι αφορά την συμπεριφορά και την διάθεση του παιδιού. Δεν υπάρχει αλληλεπίδραση και συνεργασία πάνω στο παιδαγωγικό πρόγραμμα. Η συμμετοχή τους περιορίζεται σε ενημερώσεις και σχολικές γιορτές.

Θέμα. Προθυμία για εμπλοκή

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις

ΨΕΥΔΩΝΥΜΑ

PITΣΑ. «Θα μου άρεσε πολύ να συμμετέχω σε κάποιο παιδαγωγικό πρόγραμμα».

PANDORA. «Ναι με πολύ ευχαρίστηση θα συμμετείχα».

ΜΙΑΤΟΣ. «Σίγουρα είναι κάτι το οποίο θα έπρεπε να κάνουμε οι γονείς από μόνοι μας και να μην περιμένουμε να ζητηθεί. Παρόλα αυτά επειδή απευθύνεστε σε έναν μπαμπά που δουλεύει πολλές ώρες αφού σχολάσει συνεχίζει και από το σπίτι δεν ξέρω αν θα μπορούσα να το κάνω. Δυστυχώς το work life balance δεν είναι πάντα εφικτό για όλες τις οικογένειες».

ΛΙΑΚΟΣ. «Θα ήταν μία καλή ιδέα επειδή κάθε άνθρωπος έχει δικές του γνώσεις και εμπειρίες».

TAKΗΣ. «Θεμιτό αλλά πρακτικά δύσκολο λόγω χρόνου».

ΣΩΤΟΣ. «Με μεγάλη μας χαρά θα ανταποκρινόμασταν».

TZINA. «Αν υπήρχε κάτι το οποίο μπορούσα να κάνω και να φανώ χρήσιμη δεν θα είχα πρόβλημα».

ΦΙΛΗ. «Θα το έκανα με χαρά εφόσον ήταν κάτι που θα μπορούσα».

ΗΛΙΑ. «Θα το έκανα με μεγάλη ευχαρίστηση».

MARILΟΥ. «Εξαιρετική ιδέα. Δημιουργικότητα ανάμεσα στις εκπαιδευτικούς τους γονείς και φυσικά τα παιδιά. Η δασκάλα και ο γονιός είναι σαν θεός για τα παιδιά αυτής της ηλικίας. Περισσότερο μιμούνται πράξεις π.χ φυτεύουμε λουλούδια στον κήπο του σχολείου παρά κάνουν αυτά που διδάσκονται».

Σχόλια

Όλοι οι γονείς εκφράζουν προθυμία για εμπλοκή με κάποιους να επιφυλάσσονται λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων.

Θέμα. Πλεονεκτήματα και οφέλη από την εμπλοκή των γονέων για τα παιδιά/για τους γονείς

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις

ΨΕΥΔΩΝΥΜΑ

PITSA. «Για τα παιδιά τα πλεονεκτήματα πιστεύω ότι είναι το αίσθημα της δημιουργικότητας, της συνεργασίας αλλά και η κοινωνικοποίηση τους».

PANDORA. «Θα μάθαιναν για το περιβάλλον και τα οφέλη του εθελοντισμού, την αλληλεγγύη και την πρόληψη».

ΜΙΛΤΟΣ. «Θα μάθαιναν τα παιδιά να λειτουργούν σε ομάδα, να ακολουθούν εντολές ώστε να έρθει ένα κοινό αποτέλεσμα για όλη την ομάδα και παράλληλα θα διδάσκονται για το περιβάλλον και την προστασία του».

ΛΙΝΑ. «Η συμμετοχή των παιδιών θα είχε πολλά οφέλη. Τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν πόσο σημαντικό είναι να σέβονται το περιβάλλον στο οποίο ζουν. Θα ενισχύονταν το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης, θα μάθαιναν να προσφέρουν στο κοινό καλό και μεγαλώνοντας θα γίνονταν ενσυνείδητοι πολίτες».

PANDORA. «Ποιοτικός χρόνος με τα παιδιά, εθελοντισμός, αλληλεγγύη, πρόληψη».

ΛΙΑΚΟΣ. «Όμορφες αναμνήσεις και ευτυχισμένες στιγμές».

TAKHS. «Σύνδεση με τα παιδιά μας».

ΣΩΤΟΣ. «Ποιοτικός χρόνος με τα παιδιά μας και αίσθημα ικανοποίησης».

TZINA. «Τα οφέλη θα ήταν η αλληλεπίδραση με τα παιδιά και η δική μας ενημέρωση».

ΦΙΛΗ. «Η πλήρης ενημέρωση που θα μας βοηθούσε να ενισχύουμε και εμείς από το σπίτι τις δράσεις του σχολείου».

ΗΛΙΔΑ. «Θα ήταν ευκαιρία να δούμε πώς λειτουργούν τα παιδιά μας στο σχολικό τους περιβάλλον. Επίσης θα γνωρίζαμε και γονείς άλλων μαθητών καλύτερα και έτσι θα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε ομαδικά».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Θα γινόμασταν πρότυπο για το παιδί. Καλλιεργείται ένας διάυλος επικοινωνίας μαζί του. Μαθαίνουμε να προσφέρουμε στο περιβάλλον το οποίο οφείλουμε να προστατεύουμε».

ΛΙΝΑ. «Μία τέτοια διαδικασία θα έδινε την ευκαιρία και σε μας τους γονείς να έρθουμε πιο κοντά στο περιβάλλον αλλά και με τα ίδια τα παιδιά μας κάνοντας κάτι ευχάριστο όλοι μαζί».

Σχόλια

Τα οφέλη για τα παιδιά είναι η κοινωνικοποίησή τους, η ενίσχυση της δημιουργικότητας, της ικανοποίησης, της συνεργασίας, της ομαδικότητας, της προσφοράς, της απόκτησης περιβαλλοντικής συνείδησης και της κοινωνική ζευθύνης.

Τα οφέλη για τους γονείς το αίσθημα πληρότητας, ικανοποίησης, σύνδεσης με τα παιδιά, με τους παιδαγωγούς και με τους άλλους γονείς, ενίσχυση περιβαλλοντικών αξιών για τους ίδιους.

Θέμα. Βασικά εμπόδια εμπλοκής

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις

ΨΕΥΔΩΝΥΜΑ

ΡΙΤΣΑ. «Η έλλειψη χρόνου».

PANDORA. «Η εργασία μου λόγω ωραρίου».

ΜΙΛΤΟΣ. «Λόγω της δουλειάς και των πιεστικών ωραρίων δεν θα μπορούσα τις καθημερινές μέχρι αργά το απόγευμα οπότε θα έπρεπε να γίνει μία δράση μέσα στο σαββατοκύριακο για να μπορέσω να συμμετέχω και εγώ μαζί με το παιδί μου».

ΛΙΑΚΟΣ. «Το ωράριο εργασίας μου».

ΤΑΚΗΣ. «Ο χρόνο»ς.

ΣΩΤΟΣ. «Οι επαγγελματικές υποχρεώσεις».

ΤΖΙΝΑ. «Ο ελεύθερος χρόνος».

ΦΙΛΗ. «Οι αστάθμητοι παράγοντες της καθημερινότητας και η εργασία».

ΗΛΙΔΑ. Μόνο η έλλειψη χρόνου».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Δυστυχώς εργάζομαι και τα απογεύματα και κάποιες αργίες».

ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Η έλλειψη χρόνου κυρίως είναι το πρόβλημα και ζητήματα προσωπικής φύσης που απασχολούν τη δεδομένη στιγμή».

ΛΙΝΑ. «Το βασικό εμπόδιο κάθε γονέα πιστεύω πως είναι το ωράριο του σχολείου σε συνδυασμό με το ωράριο εργασίας κάθε γονέα. Είναι δύσκολο για τον γονέα να παίρνει συνεχώς άδειες για δράση στο σχολείο».

Σχόλια

Το βασικό εμπόδιο για την εμπλοκή τους είναι οι επαγγελματικές τους υποχρεώσεις, η απαιτητική καθημερινότητα, και το κοινό ωράριο εργασίας και λειτουργίας των παιδικών σταθμών.

Θέμα. Προτεινόμενες λύσεις

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις

ΨΕΥΔΩΝΥΜΑ

ΛΙΑΚΟΣ. «Η προσκόμιση εγγράφου που θα είχε ισχύ στην εργασία μου».

ΤΑΚΗΣ. «Η κάλυψη μεγαλύτερου περιβαλλοντικού έργου».

ΣΩΤΟΣ. «Δεν μπορώ να σκεφτώ αυτή τη στιγμή».

ΤΖΙΝΑ. «Δεν γνωρίζω».

ΦΙΛΗ. «Τα οφέλη που μια τέτοια δράση θα είχε στο παιδί μου ώστε να μάθει να προσέχει και να φροντίζει το περιβάλλον».

ΗΛΙΔΑ. «Το πρόγραμμα να βασίζεται περισσότερο στο πρακτικό και όχι στο θεωρητικό κομμάτι».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Τι να πω, δεν ξέρω».

ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Δεν μου έρχεται κάτι».

ΛΙΝΑ. «Θα μπορούσαν οι παιδαγωγοί να οργανώνουν εκπαιδευτικές δράσεις σχετικές με το περιβάλλον σε ώρες που να είναι βολικές για τους γονείς».

Σχόλια

Δυστυχώς οι γονείς δεν μπορούν να εντοπίσουν λύσεις που θα διευκόλυναν την εμπλοκή τους πέραν της δυνατότητας προσκόμισης εγγράφου που θα δικαιολογούσε την απουσία τους από την εργασία ή την υλοποίηση περιβαλλοντικών δράσεων εκτός λειτουργίας παιδικών σταθμών και εκτός εργασιακού ωραρίου.

Θέμα. Πιθανά εμπόδια από την μεριά των παιδικών σταθμών.

Αποσπάσματα από τις απαντήσεις.

ΨΕΥΔΩΝΥΜΑ

PANDORA. «Τα χρήματα, η συμμετοχή των γονέων και το ωράριο των εργαζομένων».

ΜΙΛΤΟΣ. «Πιστεύω πως είναι δύο τα εμπόδια. Το πρώτο είναι το οικονομικό και το δεύτερο και πιο σημαντικό νομίζω πως είναι η δυσκολία συνεννόησης και οργάνωσης απ όλους τους γονείς. Αν οι γονείς δεν ενδιαφερθούν τότε τα συμμετοχικά προγράμματα πάνε περίπατο».

ΣΩΤΟΣ. «Οι οργανωτικές αδυναμίες και οι περιορισμένοι πόροι».

ΤΖΙΝΑ. «Ο προγραμματισμός».

ΦΙΛΗ. «Ενδεχομένως ο αριθμός συμμετοχών των γονιών και οικονομικοί πόροι».

ΗΛΙΔΑ. «Η πλεονάζουσα γραφειοκρατία και τα πολλά παιδιά αναλογικά με τους εκπαιδευτικούς».

ΜΑΡΙΛΟΥ. «Οι δασκάλες έχουν πιεσμένο πρόγραμμα και το γραφειοκρατικό κομμάτι και οι άδειες εργασίας».

ΛΙΝΑ. «Θεωρώ πως βασικά εμπόδια είναι η έλλειψη χρόνου των παιδαγωγών, η ελλιπής οργάνωση και ίσως η μη συμμετοχή των γονέων».

Σχόλια

Οι γονείς εντοπίζουν το πρόβλημα μη υλοποίησης συμμετοχικών περιβαλλοντικών δράσεων από την μεριά των παιδικών σταθμών στις αδυναμίες οργάνωσης, στους οικονομικούς πόρους, στην δυσκολία συμμετοχής των γονέων, στο πιεσμένο πρόγραμμα των παιδαγωγών και στον μεγάλο αριθμό παιδιών σε αναλογία με τους παιδαγωγούς.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ

Ερώτηση 1. Τα τελευταία χρόνια γίνεται λόγος για την περιβαλλοντική κρίση. Ποια είναι η άποψή σας για το συγκεκριμένο θέμα?

Απαντήσεις

1. ΡΙΤΣΑ. «Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι ο άνθρωπος. Η περιβαλλοντική κρίση απαιτεί άμεσες δράσεις και παγκόσμιες συνεργασίες για τη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον».

2. PANDORA. « Η περιβαλλοντική κρίση έχει αρχίσει από άνθρωπο, οπότε από τον άνθρωπο πρέπει να υλοποιηθεί η δράση για ευαισθητοποίηση».

3. ΜΙΑΤΟΣ. «Δεν θεωρώ ότι η σωστή έννοια είναι περιβαλλοντική κρίση. Περισσότερο περιβαλλοντική αλλαγή θα έλεγα, όπως είχαμε παλαιότερα έντονα καιρικά φαινόμενα, σεισμούς, μεγάλες πλημμύρες έτσι και τώρα συμβαίνουν τα ίδια φαινόμενα. Ίσως έχει αλλάξει συχνότητα και η διάρκεια αυτών. Πράγμα το οποίο θα πρέπει να το κατανοήσουμε».

4. ΛΙΑΚΟΣ. «Έχουν αλλάξει οι εποχές και το κλίμα, τα λαχανικά, τα φρούτα γίνονται ώριμα πριν την περίοδο που γνωρίζουμε».

5. ΤΑΚΗΣ. «Χρειάζεται ευαισθητοποίηση από όλους μας».
6. ΣΩΤΟΣ. «Είναι υπαρκτό πρόβλημα. Καθημερινά επηρεάζει την ζωή όλων μας».
7. ΤΖΙΝΑ. «Πιστεύω ότι η χώρα μας επηρεάζεται από την περιβαλλοντική κρίση και ότι η κατάσταση στα χειροτερεύει τα επόμενα χρόνια».
8. ΦΙΛΗ. «Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες ενημέρωσης του κόσμου για το περιβάλλον παρόλα αυτά βλέπουμε συνεχώς τις συνθήκες να αλλάζουν. Η δική μας γενιά έχει αρχίσει να ευαισθητοποιείται όλο και περισσότερο όμως το πρόβλημα εξακολουθεί να υπάρχει και να μεγαλώνει».
9. ΗΛΙΔΑ. «Το θέμα είναι να μην γίνεται απλά λόγος αλλά δράσεις. Στην περιοχή μας υπάρχουν οργανώσεις και γίνονται δράσεις όπως δεντροφύτευση, προστασία απειλούμενων ειδών στην Πάρνηθα, δυστυχώς όμως δεν υπάρχει ενημέρωση».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. « Δυστυχώς η ανθρώπινη δραστηριότητα καταστρέφει τα πάντα. Δεν νοιάζεται ο άνθρωπος για το μέλλον του πλανήτη. Όλα έχουν να κάνουν με τον οικονομικό παράγοντα και το κέρδος. Ξεκίνησε η περιβαλλοντική κρίση μετά τη βιομηχανική επανάσταση και όσο πάει χειροτερεύει παρόλες τις προσπάθειες που κάνουν οι επιστήμονες με την ανάπτυξη τεχνολογικών λύσεων».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Η περιβαλλοντική κρίση είναι μια συζήτηση που έντονα απασχολεί την ανθρωπότητα καθώς η επιπτώσεις της κάνουν έντονη την παρουσία τους στις ζωές μας. Η παραπεταμένη ανομβρία, οι έντονα υψηλές θερμοκρασίες τους θερινούς μήνες οδηγούν σε δασικές πυρκαγιές μολύνοντας ακόμη περισσότερο το περιβάλλον, ροκανίζοντας ταυτόχρονα τις πηγές οξυγόνου. Λίγα από τα όσα βέβαια συμβαίνουν στη ζωή μας».
12. ΛΙΝΑ. «Η κρίση του περιβάλλοντος τα τελευταία χρόνια είναι εμφανής κυρίως με την αλλαγή του κλίματος και πρόκειται για ένα πολύ ανησυχητικό φαινόμενο για το μέλλον τη ζωή μας όλο και περισσότερο».

Ερώτηση 2. Θεωρείτε σημαντική την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία?

Απαντήσεις

1. ΠΙΤΣΑ. «Ναι θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντική, γιατί τα παιδιά μαθαίνουν να φροντίζουν το περιβάλλον το οποίο μεγαλώνουν και ζουν».

2. PANDORA. «Ναι από μικρή ηλικία πρέπει να μαθαίνουν τα παιδιά για το περιβάλλον».
3. ΜΙΑΤΟΣ. «Ναι είναι σημαντικό από την προσχολική ηλικία να ενημερώνουμε τα παιδιά μας για το περιβάλλον, τα οφέλη της φύσης και πώς μπορούμε να την προστατεύουμε και να τη διατηρήσουμε ακέραια από γενιά σε γενιά».
4. ΛΙΑΚΟΣ. «Βέβαια είναι πάρα πολύ σημαντική».
5. ΤΑΚΗΣ. «Ναι είναι πάρα πολύ σημαντική».
6. ΣΩΤΟΣ. «Ναι θα μπορούσαν τα παιδιά να ξεκινήσουν από αυτή την ηλικία την περιβαλλοντική τους εκπαίδευση».
7. ΤΖΙΝΑ. «Βέβαια, όλα ξεκινάνε από την προσχολική ηλικία για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των παιδιών σε αυτά τα θέματα».
8. ΦΙΛΗ. «Σίγουρα η περιβαλλοντική εκπαίδευση θα πρέπει να ξεκινάει από νωρίς ώστε να μπορεί να γίνει μέρος της καθημερινότητάς τους και τρόπος ζωής».
9. ΗΛΙΔΑ. «Πάρα πολύ σημαντική. Από μικρά τα παιδιά είναι απαραίτητο να γνωρίζουν και να αγαπήσουν το περιβάλλον για να έρθει ως φυσική συνέπεια η φροντίδα του».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Ναι φυσικά. Όσο πιο νωρίς εκπαιδεύονται τα άτομα τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν να αποκτήσουν σωστές αρχές προς το περιβάλλον, εξάλλου, σύμφωνα με τους ψυχοδυναμικούς, η ανάπτυξη και η διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού ολοκληρώνεται μέχρι την προσχολική ηλικία των 5 ετών».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Θεωρώ πως είναι χρήσιμο τα παιδιά μας να λαμβάνουν αγωγή και να υιοθετούν από μικρή ηλικία πρακτικές για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους μακροπρόθεσμα πολλώ δε για ζητήματα που αφορούν τη διαβίωσή τους».
12. ΛΙΝΑ. «Θεωρώ πως η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική ηλικία επιβάλλεται καθώς η νέα γενιά οφείλει να μάθει να σέβεται το περιβάλλον για να αποφευχθούν χειρότερες συνέπειες».

Ερώτηση 3. Ποια είναι η φύση της σχέσης σας με τις παιδαγωγούς? Υφίσταται κάποια μορφή συνεργασίας και πάνω σε τι θέματα?

Απαντήσεις

1. ΠΙΤΣΑ. «Η σχέση με τους παιδαγωγούς είναι άψογη. Η συνεργασία με τους παιδαγωγούς έχει κυρίως να κάνει με προβληματισμούς και δυσκολίες που προκύπτουν με τα παιδιά και πάντα υπάρχει συνεννόηση».
2. PANDORA. «Πολύ καλή. Με επικοινωνία, συζήτηση για το καλό των παιδιών μου και για τα όρια».
3. ΜΙΑΤΟΣ. «Πολύ καλή».
4. ΛΙΑΚΟΣ. «Θα μπορούσα να πω πως η σχέση μας είναι φιλική. Υπάρχει άμεση ενημέρωση και συνεργασία πόσο αφορά το παιδί».
5. ΤΑΚΗΣ. «Καλά μέχρι στιγμής. Δεν υφίσταται ιδιαίτερη συνεργασία».
6. ΣΩΤΟΣ. «Έχουμε καθημερινή επαφή και επικοινωνία. Ανταποκρινόμαστε πρόθυμα στις υποδείξεις και στις παρατηρήσεις τους».
7. ΤΖΙΝΑ. «Όχι δεν υπάρχει κάποια συνεργασία».
8. ΦΙΛΗ. «Είμαι μαμά ενός μικρού κοριτσιού και ως εκπαιδευτικός και η ίδια γνωρίζω πόσο σημαντική είναι η συμβολή του σχολείου και των δασκάλων στη ζωή των παιδιών, οπότε είμαι πάντα πρόθυμη να συνεργαστώ μαζί τους σε ότι προκύψει».
9. ΗΛΙΔΑ. «Συνεργαζόμαστε κυρίως σε θέματα λειτουργικά του σχολείου».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Υπάρχει πολύ καλή επικοινωνία αλλά δυστυχώς λόγω του πολύ πιεσμένου προγράμματος δηλαδή έλλειψης χρόνου δεν έχει γίνει ακόμα κάποια δράση. Έχουν τεθεί όμως προτάσεις».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Είμαι μητέρα ενός μικρού παιδιού και είναι η πρώτη επαφή με τις παιδαγωγούς. Η συνεργασία μας εξελίσσεται χωρίς δυσκολίες και ως τώρα αφορούσε κυρίως την ομαλή ένταξη του παιδιού στη σχολική μονάδα».
12. ΛΙΝΑ. «Η σχέση με τις παιδαγωγούς είναι αρκετά στενή όσον αφορά τη συμπεριφορά του παιδιού τόσο απέναντί τους όσο και στους συμμαθητές τους».

Ερώτηση 4. Πως θα σας φαινόταν αν σας ζητούσαν να αλληλεπιδράσετε πάνω στο παιδαγωγικό πρόγραμμα?

Απαντήσεις

1. ΠΙΤΣΑ. «Θα μου άρεσε πολύ να συμμετέχω σε κάποιο παιδαγωγικό πρόγραμμα».
2. PANDORA. «Ναι με πολύ ευχαρίστηση θα συμμετείχα».
3. ΜΙΑΤΟΣ. «Σίγουρα είναι κάτι το οποίο θα έπρεπε να κάνουμε οι γονείς από μόνοι μας και να μην περιμένουμε να ζητηθεί. Παρόλα αυτά επειδή απευθύνεστε σε έναν μπαμπά που δουλεύει πολλές ώρες αφού σχολάσει συνεχίζει και από το σπίτι δεν

ξέρω αν θα μπορούσα να το κάνω. Δυστυχώς το work life balance δεν είναι πάντα εφικτό για όλες τις οικογένειες».

4. ΛΙΑΚΟΣ. «Θα ήταν μία καλή ιδέα επειδή κάθε άνθρωπος έχει δικές του γνώσεις και εμπειρίες».

5. ΤΑΚΗΣ. «Θεμιτό αλλά πρακτικά δύσκολο λόγω χρόνου».

6. ΣΩΤΟΣ. «Με μεγάλη μας χαρά θα ανταποκρινόμασταν».

7. ΤΖΙΝΑ. «Αν υπήρχε κάτι το οποίο μπορούσα να κάνω και να φανώ χρήσιμη δεν θα είχα πρόβλημα».

8. ΦΙΛΗ. «Θα το έκανα με χαρά εφόσον ήταν κάτι που θα μπορούσα».

9. «ΗΛΙΔΑ. Θα το έκανα με μεγάλη ευχαρίστηση».

10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Εξαιρετική ιδέα. Δημιουργικότητα ανάμεσα στις εκπαιδευτικούς τους γονείς και φυσικά τα παιδιά. Η δασκάλα και ο γονιός είναι σαν θεός για τα παιδιά αυτής της ηλικίας. Περισσότερο μιμούνται πράξεις π.χ φυτεύουμε λουλούδια στον κήπο του σχολείου παρά κάνουν αυτά που διδάσκονται».

11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Είναι χρήσιμη η αλληλεπίδραση και η συνεργασία του σχολικού πλαισίου με το οικογενειακό περιβάλλον. Ωστόσο χρειάζονται σαφείς παιδαγωγικοί στόχοι και ολοκληρωμένη καθοδήγηση από τους εκπαιδευτικούς»..

12. ΛΙΝΑ. «Θεωρώ πως η αλληλεπίδραση γονέων, κηδεμόνων και παιδαγωγών είναι πολύ σημαντική γιατί βοηθά να υπάρχει ουσιαστική επικοινωνία για ανταλλαγή απόψεων προς όφελος των παιδιών δημιουργώντας ένα κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας» .

Ερώτηση 5. Υλοποιούνται δράσεις στο χώρο του παιδικού σταθμού όπου ζητείται η δική σας εμπλοκή? Παρακαλώ μιλήστε μου λίγο για την εμπειρία σας.

Απαντήσεις

1. ΠΙΤΣΑ. «Όχι δεν έχει συμβεί μέχρι στιγμής».

2. PANDORA. «Μέχρι στιγμής όχι».

3. ΜΙΛΤΟΣ. «Από όσο μπορώ να σκεφτώ όχι είναι η απάντηση. Η μοναδική εμπλοκή του γονέα αν θεωρείται αυτό εμπλοκή είναι η παρουσία μας στις εκδηλώσεις που γίνονται για τα παιδιά».

4. ΛΙΑΚΟΣ. «Ναι μία φορά. Σε μια γιορτή. Ένιωσα χρήσιμος και δημιουργικός. Χάρηκα που προσέφερα το χρόνο μου σε ότι αφορά το παιδί μου».

5. ΤΑΚΗΣ. «Δεν γνωρίζω κάτι».

6. ΣΩΤΟΣ. «Δεν γνωρίζω κάτι».

7. TZINA. «Μέχρι στιγμής δεν έχουμε κάποιο ενεργό ρόλο πέρα από τις ενημερώσεις από τις παιδαγωγούς».
8. ΦΙΛΗ. «Προς το παρόν δεν έχει προκύψει κάτι στο οποίο να ζητηθεί η συμμετοχή μου».
9. ΗΛΙΔΑ. «Ένα σεμινάριο όσο αφορά όμως τις σχέσεις γονέα παιδιού».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Είμαστε ακόμα στη συζήτηση. Ελπίζουμε να υλοποιηθούν».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Σε αυτό το μικρό χρονικό διάστημα της φοίτησης του παιδιού μου η βαρύτητα έχει δοθεί στην ομαλή ένταξη και στην προσαρμογή του».
12. ΛΙΝΑ. «Η εμπλοκή μας σε δράσεις του παιδικού σταθμού είναι μικρή. Δεν μας έχει ζητηθεί να συμμετάσχουμε σε κάποια δράση παρά μόνο σε κάποιες σχολικές γιορτές όπου παρακολούθησαμε και φτιάξαμε μετά κάτι μαζί με το παιδί».

Ερώτηση 6. Πως θα αντιδρούσατε αν ο παιδικός σταθμός σας πρότεινε να εμπλακείτε σε παιδαγωγικές δράσεις που αφορούν το περιβάλλον?

Απαντήσεις

1. ΡΙΤΣΑ. «Θα μου άρεσε πολύ να γίνει κάτι τέτοιο. Το περιβάλλον μας χρειάζεται».
2. PANDORA. «Θα συμμετείχαμε οικογενειακά».
3. ΜΙΛΤΟΣ. «Αν η δράση γινόταν εντός του παιδικού σταθμού θα προτιμούσα να γινόταν από τις παιδαγωγούς και τα παιδιά μόνο κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Αν θέλαμε να οργανώσουμε μία δράση με παιδιά, γονείς και παιδαγωγούς θα προτιμούσα να γινόταν μέσα στο σαββατοκύριακο, σε εξωτερικό χώρο, βουνό ή θάλασσα».
4. ΛΙΑΚΟΣ. «Θα είχα μεγάλη χαρά να περάσω χρόνο με το παιδί μου».
5. ΤΑΚΗΣ. «Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον».
6. ΣΩΤΟΣ. «Ναι είμαι θετικός».
7. TZINA. «Αν κρινόταν απαραίτητο θα το έκανα με μεγάλη χαρά».
8. ΦΙΛΗ. «Εφόσον ήταν κάτι που περνούσε από το χέρι μου θα το έκανα και εγώ με μεγάλη μου χαρά».
9. ΗΛΙΔΑ. «Θα συμφωνούσα αμέσως αρκεί να υπήρχε ευελιξία χρόνου».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Θα πήγαινα ευχαρίστως».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Θα ερχόμουν στη δυσμενή θέση να εξηγήσω ότι στη δεδομένη χρονική στιγμή λόγω προσωπικών ζητημάτων, εργασίας και περιορισμένου χρόνου, θα αδυνατούσα να συμμετέχω σε δράσεις δια ζώσης ακόμα κι αν τις θεωρώ πολύ σημαντικές».

12. ΛΙΝΑ. «Ευχαρίστως. Ιδιαίτερως αν μπορούσα να εμπλακώ σε παιδαγωγικές δράσεις σχετικές με το περιβάλλον καθώς είναι απαραίτητη η επαφή του παιδιού με τη φύση και συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξή του και στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του».

Ερώτηση 7. Σε ποια από τις παρακάτω φάσεις θα σας ενδιέφερε να συμμετέχετε? στον σχεδιασμό μιας περιβαλλοντικής δραστηριότητας, στην οργάνωση ή στην υλοποίηση?

Αναφέρετέ μου τους λόγους της προτίμησής σας

Απαντήσεις

1. ΡΙΤΣΑ. «Στην υλοποίηση θα συμμετείχα διότι έχει δημιουργικότητα και δράση».
2. PANDORA. «Στην υλοποίηση γιατί το προτιμώ να περάσω ποιοτικό χρόνο με τα παιδιά».
3. ΜΙΑΤΟΣ. «Σίγουρα θα ήταν η οργάνωση και υλοποίηση. Ένα από τα πλεονεκτήματα του χαρακτήρα μου είναι ότι είμαι αρκετά οργανωτικός οπότε οι οργάνωση θα ήταν το ατού μου αλλά και υλοποίηση θα με διέφερε καθώς μου αρέσει να συμμετέχω σε ομάδα και να έχουμε κοινούς στόχους».
4. ΛΙΑΚΟΣ. «Στην υλοποίηση επειδή τα χέρια μου πιάνουν καλύτερα σε αυτά».
5. ΤΑΚΗΣ. «Και στα τρία».
6. ΣΩΤΟΣ. «Στην υλοποίηση, πιο πρακτικό».
7. ΤΖΙΝΑ. « Δεν θα με ενδιέφερε ο σχεδιασμός, μιας και δεν είναι το αντικείμενό μου και δεν θα ήμουν καλή σε αυτό».
8. ΦΙΛΗ. «Κατόπιν συνεννόησης με τις δασκάλες σε οποιοδήποτε τομέα θα κρίναμε ότι θα ήμουν πιο χρήσιμη».
9. ΗΛΙΔΑ. « Στην υλοποίηση λόγω έλλειψης χρόνου».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Στην υλοποίηση γιατί είναι πιο ευχάριστη διαδικασία και επιπλέον πολύτιμος κοινός χρόνος με το παιδί».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Θα ήταν πιο δόκιμο να βοηθήσω σε ζητήματα οργάνωσης που δεν απαιτούν φυσική παρουσία για τους πιο πάνω λόγους».
12. ΛΙΝΑ. «Θα προτιμούσα να συμμετέχω στην υλοποίηση μιας περιβαλλοντικής δραστηριότητας καθώς θεωρώ ότι θα ήμουν πιο παραγωγική και θα μου κέντριζε περισσότερο το ενδιαφέρον».

Ερώτηση 8. Θεωρείτε ότι είναι χρήσιμη μια τέτοιου είδους παιδαγωγική μέθοδος σε θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης?

Απαντήσεις

1. ΠΙΤΣΑ. «Ναι βέβαια».
2. PANDORA. «Πάρα πολύ».
3. ΜΙΑΤΟΣ. «Σίγουρα είναι μία μέθοδος που μπορεί να ωφελήσει και να βοηθήσει σε θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης».
4. ΛΙΑΚΟΣ. «Ναι βέβαια».
5. ΤΑΚΗΣ. « Ναι θα ήταν καλό».
6. ΣΩΤΟΣ. «Είναι σίγουρα χρήσιμη».
7. ΤΖΙΝΑ. «Θα μπορούσε να φανεί πολύ χρήσιμη».
8. ΦΙΛΗ. «Ασφαλώς. Τα παιδιά είναι το μέλλον και είναι εκείνα που θα παραλάβουν τις προσπάθειες που η δική μας γενιά ξεκίνησε».
9. ΗΛΙΔΑ. «Φυσικά. Στα πάντα χρειάζεται πρώτα προετοιμασία και έπειτα υλοποίηση».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Ναι βέβαια είναι χρήσιμη».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Οποσδήποτε η δράση που γίνεται με σκοπό την ευαισθητοποίηση των παιδιών που στο μέλλον θα αποτελούν τον κορμό της κοινωνίας ως ενήλικοι και υπεύθυνοι πολίτες».
12. ΛΙΝΑ. «Θεωρώ πως θα ήταν πολύ χρήσιμη μία τέτοιου είδους μέθοδος καθώς τα θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης χρειάζονται άμεση επαφή με το περιβάλλον και πιο πρακτικές μεθόδους ώστε να είναι ενδιαφέροντα και κατανοητά στα παιδιά»

Ερώτηση 9. Ποιά είναι κατά την γνώμη σας τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που θα απέρρεαν από μια τέτοια συμμετοχική διαδικασία για τα παιδιά?

Απαντήσεις

1. ΠΙΤΣΑ. «Για τα παιδιά τα πλεονεκτήματα πιστεύω ότι είναι το αίσθημα της δημιουργικότητας, της συνεργασίας αλλά και η κοινωνικοποίηση τους».
2. PANDORA. «Θα μάθαιναν για το περιβάλλον και τα οφέλη του εθελοντισμού, την αλληλεγγύη και την πρόληψη».
3. ΜΙΑΤΟΣ. «Θα μάθαιναν τα παιδιά να λειτουργούν σε ομάδα, να ακολουθούν εντολές ώστε να έρθει ένα κοινό αποτέλεσμα για όλη την ομάδα και παράλληλα θα διδάσκονται για το περιβάλλον και την προστασία του».

4. ΛΙΑΚΟΣ. «Θα περνούσαν χρόνο με τους γονείς τους, θα μάθαιναν πολλά πράγματα που θα τους ήταν χρήσιμα για το μέλλον τους».
5. ΤΑΚΗΣ. «Η διασκέδαση».
6. ΣΩΤΟΣ. «Η ευαισθητοποίηση, η ομαδικότητα και η κοινωνικοποίηση».
7. ΤΖΙΝΑ. «Σίγουρα θα ενημερώνονταν καλύτερα και οι γονείς ώστε και στο σπίτι να μιλάνε για αυτά τα θέματα στα παιδιά. Επίσης με τους γονείς τα παιδιά θα είναι πιο άνετα και πιο οικεία».
8. ΦΙΛΗ. «Θα βοηθούσε τα παιδιά να μάθουν για το περιβάλλον και πώς να το αγαπάνε και να το προσέχουν».
9. ΗΛΙΔΑ. «Θα μπορούσαν να αναπτύξουν περιβαλλοντική συνείδηση που θα τους ακολουθεί σε όλη τους τη ζωή. Επίσης θα εκπαιδεύονταν στον τρόπο οργάνωσης μιας δράσης».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Θα μπορούσαν να γίνουν πιο υπεύθυνα και ενσυνείδητα παιδιά. Επίσης ένα άλλο όφελος είναι η δημιουργικότητα, η επαφή με τη φύση, η εξερεύνηση, η διεύρυνση του μυαλού και η εξάσκηση κινητικών δεξιοτήτων».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Μέσα από οργανωμένες δράσεις τα παιδιά μαθαίνουν σε ένα ασφαλές και δομημένο περιβάλλον, εκτίθενται σε προβληματισμούς, στοχάζονται και αναλαμβάνουν δράση για την επίλυση προβλημάτων, κατανοούν αξίες όπως η πρόληψη προστασία και ο σεβασμός».
12. ΛΙΝΑ. «Η συμμετοχή των παιδιών θα είχε πολλά οφέλη. Τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν πόσο σημαντικό είναι να σέβονται το περιβάλλον στο οποίο ζουν. Θα ενισχύονταν το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης, θα μάθαιναν να προσφέρουν στο κοινό καλό και μεγαλώνοντας θα γίνονταν ενσυνείδητοι πολίτες».

Ερώτηση 10. Ποια είναι κατά την γνώμη σας τα οφέλη που θα απέρρεαν για εσάς τους γονείς?

Απαντήσεις

1. ΡΙΤΣΑ. «Για εμάς τους γονείς το αίσθημα πληρότητας, ότι μαθαίνω στο παιδί μου να αγαπά το περιβάλλον στο οποίο ζει και να το σέβεται».
2. PANDORA. «Ποιοτικός χρόνος με τα παιδιά, εθελοντισμός, αλληλεγγύη, πρόληψη».
3. ΜΙΛΤΟΣ. «Θα είχαμε με τα παιδιά μας μία δημιουργική απασχόληση για λίγες ώρες όπου θα μπορούσαμε να συμμετέχουμε και εμείς και σίγουρα κάποια πράγματα πρέπει να γίνονται για να μαθαίνουν οι νέοι και να θυμόμαστε εμείς οι παλιοί».

4. ΛΙΑΚΟΣ. «Όμορφες αναμνήσεις και ευτυχισμένες στιγμές».
5. ΤΑΚΗΣ. «Σύνδεση με τα παιδιά μας».
6. ΣΩΤΟΣ. «Ποιοτικός χρόνος με τα παιδιά μας και αίσθημα ικανοποίησης».
7. ΤΖΙΝΑ. «Τα οφέλη θα ήταν η αλληλεπίδραση με τα παιδιά και η δική μας ενημέρωση».
8. ΦΙΛΗ. «Η πλήρης ενημέρωση που θα μας βοηθούσε να ενισχύουμε και εμείς από το σπίτι τις δράσεις του σχολείου».
9. ΗΛΙΔΑ. «Θα ήταν ευκαιρία να δούμε πώς λειτουργούν τα παιδιά μας στο σχολικό τους περιβάλλον. Επίσης θα γνωρίζαμε και γονείς άλλων μαθητών καλύτερα και έτσι θα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε ομαδικά».
10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Θα γινόμασταν πρότυπο για το παιδί. Καλλιεργείται ένας διάυλος επικοινωνίας μαζί του. Μαθαίνουμε να προσφέρουμε στο περιβάλλον το οποίο οφείλουμε να προστατεύουμε».
11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Οι γονείς έρχονται πιο κοντά με τα παιδιά, δρουν με έναν κοινό σκοπό και εκτός από τους παιδαγωγούς αποτελούν ένα φωτεινό παράδειγμα για τα παιδιά».
12. ΛΙΝΑ. «Μία τέτοια διαδικασία θα έδινε την ευκαιρία και σε μας τους γονείς να έρθουμε πιο κοντά στο περιβάλλον αλλά και με τα ίδια τα παιδιά μας κάνοντας κάτι ευχάριστο όλοι μαζί».

Ερώτηση 11. Ποια είναι τα βασικά εμπόδια από μέρους σας που δεν θα σας επέτρεπαν να εμπλακείτε?

Απαντήσεις

1. ΡΙΤΣΑ. «Η έλλειψη χρόνου».
2. ΡΑΝΔΟΡΑ. «Η εργασία μου λόγω ωραρίου».
3. ΜΙΛΤΟΣ. «Λόγω της δουλειάς και των πιεστικών ωραρίων δεν θα μπορούσα τις καθημερινές μέχρι αργά το απόγευμα οπότε θα έπρεπε να γίνει μία δράση μέσα στο σαββατοκύριακο για να μπορέσω να συμμετέχω και εγώ μαζί με το παιδί μου».
4. ΛΙΑΚΟΣ. «Το ωράριο εργασίας μου».
5. ΤΑΚΗΣ. «Ο χρόνος».
6. ΣΩΤΟΣ. «Οι επαγγελματικές υποχρεώσεις».
7. ΤΖΙΝΑ. «Ο ελεύθερος χρόνος».
8. ΦΙΛΗ. «Οι αστάθμητοι παράγοντες της καθημερινότητας και η εργασία».
9. ΗΛΙΔΑ. «Μόνο η έλλειψη χρόνου».

10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Δυστυχώς εργάζομαι και τα απογεύματα και κάποιες αργίες».

11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Η έλλειψη χρόνου κυρίως είναι το πρόβλημα και ζητήματα προσωπικής φύσης που απασχολούν τη δεδομένη στιγμή».

12. ΛΙΝΑ. «Το βασικό εμπόδιο κάθε γονέα πιστεύω πως είναι το ωράριο του σχολείου σε συνδυασμό με το ωράριο εργασίας κάθε γονέα. Είναι δύσκολο για τον γονέα να παίρνει συνεχώς άδειες για δράση στο σχολείο»

Ερώτηση 12. Θα μπορούσατε να κάνετε μερικές προτάσεις που θα ενθάρρυναν την εμπλοκή σας?

Απαντήσεις

1. ΡΙΤΣΑ. «Μαλλον δεν θα μπορούσα».

2. PANDORA. «Δεν είμαι σίγουρη».

3. ΜΙΑΤΟΣ. «Να πάρω μία μέρα άδεια για εκείνη τη μέρα ή αναρρωτική».

4. ΛΙΑΚΟΣ. «Η προσκόμιση εγγράφου που θα είχε ισχύ στην εργασία μου».

5. ΤΑΚΗΣ. «Η κάλυψη μεγαλύτερου περιβαλλοντικού έργου».

6. ΣΩΤΟΣ. «Δεν μπορώ να σκεφτώ αυτή τη στιγμή».

7. ΤΖΙΝΑ. «Δεν γνωρίζω».

8. ΦΙΛΗ. «Τα οφέλη που μια τέτοια δράση θα είχε στο παιδί μου ώστε να μάθει να προσέχει και να φροντίζει το περιβάλλον».

9. ΗΛΙΔΑ. «Το πρόγραμμα να βασίζεται περισσότερο στο πρακτικό και όχι στο θεωρητικό κομμάτι».

10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Τι να πω, δεν ξέρω».

11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. «Δεν μου έρχεται κάτι».

12. ΛΙΝΑ. «Θα μπορούσαν οι παιδαγωγοί να οργανώνουν εκπαιδευτικές δράσεις σχετικές με το περιβάλλον σε ώρες που να είναι βολικές για τους γονείς».

Ερώτηση 13. Ποια νομίζετε είναι τα βασικά εμπόδια υλοποίησης συμμετοχικών προγραμμάτων από την μεριά των παιδικών σταθμών ?

Απαντήσεις

1. ΡΙΤΣΑ. «Πιστεύω ότι είναι οικονομικής φύσης».

2. PANDORA. «Τα χρήματα, η συμμετοχή των γονέων και το ωράριο των εργαζομένων».

3. ΜΙΑΤΟΣ. «Πιστεύω πως είναι δύο τα εμπόδια. Το πρώτο είναι το οικονομικό και το δεύτερο και πιο σημαντικό νομίζω πως είναι η δυσκολία συνεννόησης και

οργάνωσης απ όλους τους γονείς. Αν οι γονείς δεν ενδιαφερθούν τότε τα συμμετοχικά προγράμματα πάνε περίπατο».

4. ΛΙΑΚΟΣ. «Η δυσκολία μεταφοράς των παιδιών λόγω της νεαρής ηλικίας».

5. ΤΑΚΗΣ. «Οι ανθρώπινοι πόροι».

6. ΣΩΤΟΣ. «Οι οργανωτικές αδυναμίες και οι περιορισμένοι πόροι».

7. ΤΖΙΝΑ. «Ο προγραμματισμός».

8. ΦΙΛΗ. «Ενδεχομένως ο αριθμός συμμετοχών των γονιών και οικονομικοί πόροι».

9. ΗΛΙΔΑ. «Η πλεονάζουσα γραφειοκρατία και τα πολλά παιδιά αναλογικά με τους εκπαιδευτικούς».

10. ΜΑΡΙΛΟΥ. «Οι δασκάλες έχουν πιεσμένο πρόγραμμα και το γραφειοκρατικό κομμάτι και οι άδειες εργασίας».

11. ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑ. « Η ηλικία του πληθυσμού ίσως περιορίζει τις δράσεις που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν με τη συμμετοχή και των γονέων. Ίσως σε αυτή την ηλικία τα παιδιά πρέπει πρώτα να γνωρίσουν τη φύση πριν ασχοληθούμε τα προβλήματά της».

12. ΛΙΝΑ. «Θεωρώ πως βασικά εμπόδια είναι η έλλειψη χρόνου των παιδαγωγών, η ελλιπής οργάνωση και ίσως η μη συμμετοχή των γονέων».

Ερώτηση 14. Έχετε κάτι να προσθέσετε?

Απαντήσεις

1. PANDORA. «Μακάρι να υλοποιούνταν τέτοιες δράσεις στο μέλλον όπως γίνονται και στο εξωτερικό».

2. ΛΙΑΚΟΣ. «Μακάρι να υλοποιηθεί».

3. ΗΛΙΔΑ. «Θεωρώ ότι ένα περιβαλλοντικό πρόγραμμα θα μπορούσε άνετα να συνδυαστεί με το διάλειμμα των μικρών μαθητών. Πχ. Να φυτέψουν, να κάνουν ανακύκλωση και άλλα».